

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΠΟΙΝΗ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗΝ ΣΧΟΛΗΝ

ΥΠΟ

ΤΙΜΟΛ. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

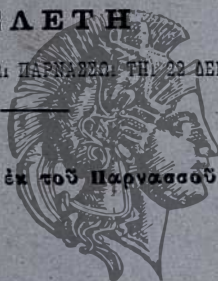
ΜΕΛΕΤΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΩ ΣΥΛΛΟΓΩ ΠΑΡΝΑΣΣΩ ΤΗ 22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1889

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Παρνασσῶ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

3 ΟΔΟΣ ΟΣΦΕΛΜΙΑΤΡΙΕΙΟΥ 3

1890

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

N

1195

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

595

Ν. 1195

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΠΟΙΝΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗΝ ΣΧΟΛΗΝ

ΥΠΟ

ΤΙΜΟΛ. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

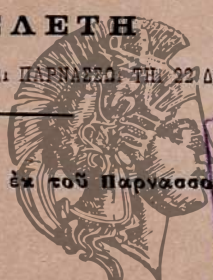
ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΩ ΣΥΛΛΟΓΩ ΠΑΡΝΑΣΣΩ ΤΗΝ 22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1889

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Ανατύπωσις ἐκ τοῦ Παρνασσῶ

22 ΙΟΥΝ 1958
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ
797

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Τ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΚ ΔΩΡΕΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΣ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

§ ΟΔΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΕΙΟΥ §

1890

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΠΟΙΝΗ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗΝ ΣΧΟΛΗΝ

Κύριοι,

Τὸ μέγα κοινωνικὸν πρόβλημα τῆς ἀπὸ τοῦ ἐγκλήματος προασπίσεως τῶν τιμωφεστέρων δικαιωμάτων τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς κοινωνίας μελετᾶται ἀπὸ τινος χρόνου πανταχοῦ τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης μετὰ φείξεως ὑπὲρ ποτε ἐπιμελείας καὶ μετὰ θερμοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἄλλ' ἡ μελέτη αὕτη καταλιποῦσα τὰς παλαιὰς μεθόδους ἐτράπη ἐπὶ νέαν ὁλως ὁδόν. Ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν σφαιρῶν τῆς μεταφυσικῆς, ἐν αἷς μέχρι τοῦδε μετηρωρίζετο, κατελθοῦσα εἰς τὸ ταπεινόν, ἀλλ' ἀσφαλὲς ἔδαφος τῆς πραγματικότητος, ἐπ' αὐτῆς καὶ μόνης βασιζει πᾶν ἐπὶ τὰ πρόσω βῆμά της. Ὑπὸ τὸ ἄπλετον φῶς, ὅπερ ἡ θετικὴ φιλοσοφία ἐπέχυσεν, ἐγένετο κατάδηλον ὅτι τὰ κοινωνικὰ προβλήματα δὲν λύονται διὰ τῶν ἀφηρημένων ὑποθέσεων, διὰ τῆς ἰδεολογίας καὶ τῆς ὄνειροπολήσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπακριβοῦς ἐρεῦνης καὶ γνώσεως αὐτοῦ τοῦ πραγματικοῦ κόσμου, ἐν ᾧ ζῆ καὶ δρᾷ καὶ κινεῖται ὁ ἄνθρωπος. Ἡ ἄμεσος παρατήρησις τῶν ποι-

κίλων γεγονότων και φαινομένων, ἅτινα ὁ κοινωνικός βίος παρουσιάζει, ἢ εὔρεσις τοῦ συνδέσμου και τῆς ἀλληλουχίας αὐτῶν διὰ τῆς στατιστικῆς εἶνε ἢ μόνη μέθοδος ἢ δυναμένη νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἀσφαλῆ και πρακτικῶς ὠφέλιμα πορίσματα. Ἡ δὲ ἐφαρμογὴ αὐτῆς ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἤρξατο ἤδη οὐκ ὀλίγους ἀποφέρουσα καρπούς.

Τῆς προοδευτικῆς ταύτης κινήσεως τὴν ἐναργεστέραν ἔκφρασιν ἀποτελεῖ ἢ ἐν Ἰταλίᾳ γεννηθεῖσα νέα ποινικὴ σχολὴ ἢ ἀποκληθεῖσα θετικὴ, ἔτι δὲ ἀνθρωπολογικὴ, διότι τὰς δοξασίας αὐτῆς θεμελιῖοι κυρίως ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν, ἃς ποιεῖται ἐπὶ τοῦ ἐγκληματιοῦ ἀνθρώπου δημιουργήσασα ἴδιον κλάδον ἐπιστήμης, τὸν τῆς ἐγκληματικῆς ἀνθρωπολογίας (anthropologie criminelle). Αἱ μελέται αὐτῆς και τὰ ἐξ αὐτῶν ἐξαγόμενα πορίσματα προωρισμένα νὰ ἐπενέγκωσιν ἀληθῆ ἐπανάστασιν ἐν τῇ ἐπιστῆμῃ τοῦ ποινικοῦ δικαίου και νὰ κλονίσωσιν ἐκ βάθρων τὰς μέχρι τοῦδε κρατούσας θεωρίας πανταχοῦ ζωηρὸν ἐξήγειραν τὸ ἐνδιαφέρον οὐ μόνον τῶν ἐπιστημόνων, ἀλλὰ και αὐτῆς τῆς κοινῆς γνώμης. Πανταχοῦ συνεζητήθησαν και ἀνελύθησαν, ἐγένοντο ἀποδεκτὰ ἢ κατεπολεμήθησαν, πρὸς μείζονα δ' αὐτῶν διαφώτισιν και προαγωγὴν, δύο μέχρι τοῦδε συνεκροτήθησαν διεθνῆ συνέδρια, τὸ πρῶτον ἐν Ρώμῃ ἐν ἔτει 1885, και τὸ δεύτερον ἐσχάτως ἐν Παρισίοις διαρκούσης τῆς παγκοσμίου ἐκθέσεως και μόνον παρ' ἡμῖν, παρ' οἷς ἢ ἐπιστημονικὴ κίνησις βαδίζει ὡς ἡ χελώνη, και ὦν τὴν μακαρίαν ἀντάρχειαν και προσήλωσιν εἰς τὰ ἅπαξ διδασχθέντα οὐδὲν

δύναται νὰ διαταράξη, ἐντελής σχεδὸν ἐπικρατεῖ ἄγνοια οὐ μόνον τῶν θεωριῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως τῆς σχολῆς ταύτης. Γινόμενος σήμερον ὁ κῆρυξ τῶν νέων δογμάτων καὶ ἐπιχειρῶν διὰ γενικῶν γραμμῶν νὰ ἀνα- παραστήσω τὰς ἐκ τῆς μελέτης αὐτῶν ἐντυπώσεις μου, ἐνθαρρύνομαι ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, ὅτι ἴσως δυνηθῶ νὰ ἐξε- γείρω τὸ κοιμώμενον ἐνδιαφέρον τῶν παρ' ἡμῖν ἐπιστη- μόνων καὶ δώσω ἀφορμὴν εἰς μελέτας πολλῶ εὐρυτέρας καὶ ἐμβριθεστέρας τῆς ἐμῆς.

I

Ἡ φιλοσοφικὴ ἔρευνα περὶ τῆς δικαιολογικῆς βάσεως τῆς ποινῆς, ὁ δρισμὸς τῆς ἀξιοποίνου πράξεως καὶ ἡ κατ' ἰδίαν μελέτη ἐκάστου τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ὑ- παρξιν αὐτῆς ὄρων, ἡ μεθοδικὴ κατὰ τάξιν τῶν διαφο- ρων ἀξιοποιῶν πράξεων καὶ ἡ ἀνάλογος ἐπὶ τούτων ἐφαρμογὴ τῶν διαφορῶν ποινῶν: ἰδοὺ τὰ κεφαλαιώδη θέματα, περὶ ἃ μέχρι τοῦδε κυρίως περιστρέφετο πᾶσα τῶν ποινικολόγων ἡ μέριμνα. Τοῦ κύκλου τούτου ἐξερ- χομένη ἡ ἀνθρωπολογικὴ σχολὴ νέους ἀνοίγει ὀρίζοντας καὶ νέα πεδία ἐρευνῶν. Εὐρίσκομένη πρὸ τοῦ ἀπαισίου θεάματος, ὅπερ καθ' ἐκάστην παριστᾷ ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπὸ διαφόρους μορφὰς ἐμφάνις τοῦ ἐγκλήματος ὡς πρῶ- τιστον αὐτῆς μέλημα θεωρεῖ τὴν ἐξέτασιν τῶν αἰτίων τοῦ κοινωνικοῦ τούτου φαινομένου. Διατί ἐν μέσαις πε- πολιτισμέναις κοινωνίαις, ἐν αἷς ἡ ἡμερότης τῶν ἠθῶν ἔχει ἀνέλθει εἰς τὸ κατακόρυφον σημεῖον, ὑπάρχουσιν

ἄνθρωποι, οἵτινες, δίκην θηρίων, βάφουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὁμοίου των, οἵτινες κλέπτουσι καὶ ληστεύουσι καὶ μυρίας ἄλλας διαπράττουσι κακουργίας; Ποία ἡ δύναμις ἡ ὠθοῦσα τοὺς ἀνθρώπους τούτους πρὸς ἐκτέλεσιν πράξεων, αἵτινες ἐν πάσῃ ἄλλῃ ψυχῇ ἐξεγείρουσι φρίκην καὶ ἀποστροφὴν, αἵτινες ἀνατρέπουσι πᾶν τοῦ κοινωνικοῦ βίου θεμέλιον;

Πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου, πρὸς εὐρεσιν τῶν παραγωγῶν αἰτίων τῆς ἐγκληματικότητος φυσικῶς ἐπιβάλλεται ἡ ἀνάγκη νὰ ἐρευνηθῇ κατὰ πρῶτον αὐτὸς ὁ ἐγκληματίας ἄνθρωπος, ἀφ' οὗ ἀπορρέει τὸ ἐγκλημα, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον πᾶσαι αἱ περιστοιχοῦσαι αὐτὸν φυσικαὶ καὶ κοινωνικαὶ περιστάσεις. Εἰς τοιαύτας δ' ἐρεῦνας μετὰ θέρητης ἐπεδόθησαν οἱ ὅπκιον τῆς νέας σχολῆς. Ἐξήτασαν τὸν ὅλον φυσικὸν καὶ ἠθικὸν ὀργανισμόν τῶν ἐγκληματιῶν ἐμέτησαν τὸ ἀνάστημά των καὶ ἐζύγισαν αὐτοὺς, ἐσημείωσαν τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου των, ἠρίθμησαν καὶ αὐτοὺς τοὺς παλμούς τῆς καρδίας των, ἐμελέτησαν τὰς ιδέας των καὶ τὰ αἰσθηματὰ των, τὰ ἦθη των καὶ τὴν γλῶσσαν μετὰ τῆς αὐτῆς δ' ἀφ' ἐτέρου ἐπιμελείας ἀνηρεύνησαν πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ἐν ᾧ ζῆ καὶ κακουργεῖ ὁ ἐγκληματίας. Καὶ ἐκ τῶν ἐρευνῶν τούτων ἐπορίσθησαν τὸ συμπέρασμα, ὅτι διττοί εἰσιν οἱ παράγοντες τῆς ἐγκληματικότητος: παράγοντες ἐσωτερικοὶ ἢ ἀνθρωπολογικοὶ ἀναγόμενοι εἰς τὸν ὀργανισμόν τοῦ ἐγκληματίου, καὶ παράγοντες ἐξωτερικοὶ ἀναγόμενοι εἰς τὸ φυσικὸν καὶ κοινωνικὸν περιβάλλον.

Ἵπάρχουσι δηλονότι ἐγκληματῖαι, οἵτινες ἐν τῷ ὄρ-
γανισμῷ αὐτῶν κλείουσι τὸ ἐγκληματικὸν ἔνστικτον,
οὓς αὐτὴ ἡ φύσις προώρισε διὰ τὸ ἐγκλημα. Οἱ ἄνθρωποι
οὗτοι γεννῶνται κακοῦργοι, ὡς γεννᾶται ὁ ποιητής, ὡς
γεννᾶται ὁ καλλιτέχνης· τὸ στοιχειῶδες ἠθικὸν αἶσθημα
τὸ ἐν παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξεληθόντι τῆς ἀγρίας καταστάσεως
ἐνυπάρχον, ἔλλειπει τέλεον ἀπὸ τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Ἀπο-
τελοῦσιν ἴδιον ἀνθρώπινον τύπον διακρινόμενον δι' ἰδίων
ἀνατομικῶν καὶ ψυχολογικῶν χαρακτήρων. Ἄλλ' ὑπάρ-
χει καὶ ἑτέρα τάξις ἐγκληματιῶν, οἵτινες μὴ ἔχοντες
ἀρκοῦσαν ἠθικὴν δύναμιν ἀντιστάσεως, παρορμῶνται εἰς
τὸ ἐγκλημα ὑπὸ διαφόρων ἐξωτερικῶν αἰτιῶν, οἳ αἱ εἰσιν
αἱ ἐπιδράσεις τοῦ κλίματος καὶ τῆς διαίτης, ἡ κακὴ
ἀνατροφή ἢ ἡ ἔλλειψις πάσης τακτικῆς, τὰ ἐν τῇ οἰκο-
γενεῖᾳ παραδείγματα, ἡ πενία καὶ ἡ ἐγκαταλείψει, αἱ
ἐλλείψεις τῆς νομοθεσίας καὶ τῆς διοικήσεως ἢ ἄλλαι
ιδιάζουσαι τῷ ἀτόμῳ περιστάσεις καὶ σχέσεις. Οὗτοί
εἰσιν οἱ καλούμενοι ἐκ περιστάσεως ἐγκληματῖαι, παρ'
οἷς ἡ ἐμμονὴ καὶ ἡ ἐπανάληψις τῶν ἐξωτερικῶν παρορ-
μητικῶν αἰτιῶν δύναται νὰ μορφώσῃ καὶ μονιμοποίησῃ
τὴν πρὸς τὸ ἐγκληματεῖν ἕξιν, μεταβάλλουσα αὐτοὺς
εἰς ἐγκληματίας ἐκ συνηθείας. Αὗται εἰσιν αἱ κυριώτεραι
κατηγορίαι, εἰς ἃς διαιροῦνται οἱ ἐγκληματῖαι κατὰ τὴν
διαφορὰν τῶν παραγόντων, οἵτινες δημιουργοῦσιν αὐτοὺς.

Ἡ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐγκλη-
μάτων ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος δὲν εἶνε νέα ἰδέα,
οὐδ' ἀποκλειστικὸν ἀπόκτημα τῶν ἐρευνῶν τῆς ἀνθρω-
πολογικῆς σχολῆς. Πρῶτος ἀνέπτυξε καὶ ὑπεστήριξε

ταύτην ὁ Quetelet ἐν τῇ διασήμεῳ αὐτοῦ συγγραφῇ τῇ ἐπιγραφομένῃ *Κοινωνικὴ φυσική*. Δοξάζων οὗτος καὶ πειρώμενος διὰ τῆς στατιστικῆς νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι αἱ πράξεις καὶ τὰ φαινόμενα τοῦ κοινωνικοῦ βίου ὑπέκουν εἰς νόμους σταθεροὺς καὶ ἀνωτέρους πάσης ἀνθρωπίνης βουλήσεως, ἐνεργοῦντας μετὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ κανονικότητος ὡς οἱ νόμοι οἱ διέποντες τὸν φυσικὸν κόσμον, τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ ταύτας ἐξέτεινε καὶ ἐπὶ τῆς ἐγκληματικότητος τὴν πηγὴν αὐτῆς ἀνεύρισκων οὐχὶ ἐν τῇ ἐλευθέρῃ ἀνθρωπίνῃ θελήσει, ἀλλ' ἐν τῇ ὑπάρξει καὶ τῷ συνδυασμῷ διαφόρων κοινωνικῶν ὄρων, οὔτινες κανονικῶς καὶ ἀναποδράστως ἐπενεργοῦσιν εἰς τὴν διαφορὸν αὐξήσιν καὶ τὸ εἶδος τῶν ἐγκλημάτων· κατέληγε δὲ συμπεραίνων, ὅτι ἡ κοινωνία προπαρασκευάζει τὸ ἔγκλημα, ὃ ἐγκληματίας μόνον ἐκτελεῖ αὐτό.

Τὴν οὕτω γενικῶς καὶ ἀπολύτως ἐκφερομένην ἰδέαν ταύτην ἀπεδέξατο ἐν μέρει ἡ νέα σχολή, μὴ ἀρνούμενη μὲν τὴν σχέσιν καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῶν κοινωνικῶν αἰτιῶν ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐγκλημάτων, περιορίζουσα ὅμως ταύτην εἰς ὠρισμένην τάξιν ἐγκληματιῶν καὶ διδάσκουσα ὅτι τὸ ἔγκλημα εἶνε τὸ ἠθροισμένον ἀποτελεσματικῆς ἀτομικῆς ἰδιοσυγκρασίας (ὄργανικῆς καὶ ψυχικῆς) τοῦ ἐγκληματιῆ καὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος.

Ἄλλ' ἡ κεντρικὴ καὶ θεμελιώδης ἐργασία ἡ κυρίως χαρακτηρίζουσα τὴν σχολὴν ταύτην, ἡ ἀποτελοῦσα τὸν ἄξονα, περὶ ὃν πᾶσαι αἱ λοιπαὶ θεωρίαι τῶν ὀπαδῶν αὐτῆς περιστρέφονται, εἶνε αἱ φυσιολογικαὶ καὶ ψυχολο-

γικαὶ ἐπὶ τῶν ἐγκληματιῶν παρατηρήσεις αἱ σκοποῦσαι τὴν ἀνεύρεσιν τῶν διακριτικῶν χαρακτῆρων τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, τοῦ ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως καταδεδικασμένου νὰ φέρηται διαρκῶς πρὸς τὸ ἐγκλημα. Καὶ ἀνεφάνησαν μὲν ἐν τῷ παρελθόντι θεωρίαι τινὲς περὶ τοῦ ἐγκληματίου ὡς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ὀργανισμοῦ ὠθουμένου πρὸς τὸ ἐγκλημα, ἀλλ' αὐταὶ οὐδαμῶς ἐστηρίζοντο ἐπὶ τοιούτων εἰδικῶν ἐπὶ τοῦ ἐγκληματίου ἀνθρωπολογικῶν ἐρευνῶν, αἵτινες πρῶτον ἤδη ὑπὸ τῶν ἐγκληματολόγων τῆς νέας σχολῆς ἐπιχειροῦνται.

Ἰδιαζούσης μνείας ἀξία εἶνε ἡ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ἀκμάσασα θεωρία τοῦ ἰατροῦ Gall. Κατ' αὐτὴν πᾶσαι αἱ πνευματικαὶ ἰδιότητες τοῦ ἀνθρώπου, πάντα τὰ αἰσθηματῶν, τὰ ἐνστικτῶν καὶ αἱ ὁσπαι ἐδράζουσιν ἐκἄστη ἐν ἰδιαιτέρῳ τμήματι τοῦ ἐγκεφάλου, ἐν ἰδίῳ λοβῷ, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ ὄργανον τῆς ἐν αὐτῷ ἐνοικούσης δυνάμεως· πάντα δὲ τὰ ὄργανα ταῦτα ἐξωτερικεῦνται ἐν τῷ κρανίῳ δι' ἰσορίθμων ἐξοχῶν καθισταμένων αἰσθητῶν διὰ τεχνικῆς τινος ψηλαφήσεως τῆς κεφαλῆς. Οὕτω ἐν τῷ κρανιοσκοπικῷ χάρτη, ὅστις ἐπὶ τῇ βάσει τῆς θεωρίας ταύτης κατηρτίσθη, δυνάμεθα νὰ ἀνεύρωμεν ἀκριβῶς ὠρισμένην τὴν θέσιν πάσης ἀγαθῆς ἢ πονηρᾶς ἡμῶν κλίσεως, πάσης ἀρετῆς καὶ κακίας· ἐκ δὲ τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος ἐκτάσεως, ἣν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ συνεπῶς καὶ ἐν τῷ κρανίῳ κατέχει ἐκἄστη ψυχικὴ ἰδιότης, ἐξαρτᾶται καὶ ἡ μείζων ἢ ἐλάσσων αὐτῆς δύναμις καὶ ἔντασις παρὰ τῷ ἀτόμῳ. Οἱ κακοῦργοι ἔχουσιν ὑπερμέτρως ἀνεπτυγμένα τὰ ὄργανα τῶν πονηρῶν διαθέσεων· ὁ φο-

νεὺς φρονεῖ, διότι ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ αὐτοῦ ὑπερέχει κατὰ τὸν ὄγκον τὸ ὄργανον τοῦ φόνου καὶ τῆς καταστροφῆς· ὁ κλέπτῃς κλέπτει, διότι ἔχει ὑπερβολικῶς ἀνεπτυγμένον τὸ ὄργανον τῆς πρὸς τὴν κλοπὴν ῥοπῆς. Αἱ πράξεις αὐταὶ δὲ ἀπορρέουσιν ἀπὸ τῆς ἐλευθέρως βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῶν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ὀργάνων, εἰς ἣν ἀναποδράστως ὑπέκει ὁ κακούργων.

Ἡ καινότητος αὕτη θεωρία μεγάλην ἐμποιήσασα κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἐντύπωσιν ἐγκατελείφθη τέλειον πρὸ πολλοῦ, οὐχὶ βεβαίως ἔνεκα τοῦ σφοδροῦ πολέμου, ὃν κατ' αὐτῆς ἤγειραν οἱ ποιγικολόγοι, ὡς ἀποτρεπούσης πᾶσαν εὐθύνην καὶ ἐπομένως πᾶσαν ποινὴν ἀπὸ τοῦ ἐγκληματίου, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ πειραματικοῦ ἐλέγχου, εἰς ᾧ ὑπέβηλον αὐτὴν οἱ πλείστοι καὶ ἀριστοὶ τῶν φυσιολόγων.

Διαφέρει ὡσαύτως, καίτοι ἐν πολλοῖς προσεγγίζουσα ταῖς δοξασίαις τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς, ἡ περὶ τοῦ ἐγκληματίου γνώμη τῶν νεωτέρων φρενολόγων. Κατ' αὐτοὺς πάντες οἱ μεγάλοι κακούργοι, οἱ ἐπίμονον δεικνύοντες πρὸς τὸ ἐγκληματεῖν τάσιν, οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ παράφρονες, κατατασσόμενοι ἐν τῇ τάξει τῶν καλουμένων ἠθικῶς φρενοπαθῶν, οἵτινες πάλιν ὑπάγονται εἰς τὴν μεγάλην κλάσιν τῶν κληρονομικῶν ἢ ἐκφύλων φρενοπαθῶν. Ἡ πρὸς τὸ κακούργεῖν ῥοπή τῶν τοιούτων εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς κληρονομικῶς κτηθείσης παθολογικῆς καταστάσεως τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτῶν. Αἱ φυλακαί, λέγει ὁ φρενολόγος Kraft-Ebbing, εἰσὶ πλήρεις ἠθικῶς φρενοπαθῶν.

Αἰσθητὴ ἤδη εἶνε ἢ ἀπὸ τῶν ἰδεῶν τούτων διαφορὰ τῆς νέας θεωρίας, ἣν οἱ ὀπαδοὶ τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς θέτουσιν ὡς βάσιν τῶν δοξασιῶν αὐτῶν. Ὡς ἀποκλειστικὸν ἀντικείμενον τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν θεωροῦντες τὸν ἐγκληματίαν ἄνθρωπον καὶ δημιουργοῦντες οὕτω ἴδιον καὶ ἄγνωστον μέχρι τοῦδε κλάδον ἐπιστήμης, τὸν τῆς ἐγκληματικῆς ἀνθρωπολογίας, ἐκ τῶν θετικῶν αὐτῆς πορισμάτων ἀντλοῦσι τὴν περὶ τοῦ ἐγκληματίου γνῶμην τῶν. Ἀληθεῖς ἐργάται τῆς ἐπιστήμης δὲν ἐκλείσθησαν ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ αὐτῶν ἵνα διὰ τῶν πτερυγῶν τῆς σκέψεως ἀναζητήσωσι τὴν λύσιν τοῦ τιθεμένου προβλήματος, ἀλλ' εἰσελθόντες εἰς τὰ θλιβερά τῶν φυλακῶν ἐνδιαιτήματα, ἀνεμίχθησαν μετὰ τοῦ κόσμου τῶν κακοῦργων, συναναστραφίσαν αὐτοὺς καὶ εἰς ποικίλας καὶ λεπτομερεστάτας ὑπέβαλον παρατηρήσεις, ὡς προῖόν δὲ τῆς ἐπιμόχθου ταύτης ἐργασίας ἀπεκόμισαν τὸ σύνολον τῶν φυσικῶν καὶ ψυχολογικῶν χαρακτήρων, δι' ὧν ἡ χεὶρ τῆς φύσεως ἐστιγματίσεν ἀνθρώπους τινὰς προορίσασα αὐτοὺς διὰ τὸ ἔργον τοῦ ὀνειδούς καὶ τῆς ἀτιμίας· ἀπετέλεσαν τὸν τύπον τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, τοῦ ἔχοντος ἔμφυτον τὴν πρὸς τὸ κακουργεῖν τάσιν ἀπορρέουσιν οὐχὶ ἐξ αἰτίας παθολογικῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀτομικῆς ἰδιοφυίας.

Δὲν εἰσέρχομαι εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν ἰδεῶν, δι' ὧν ἐξηγοῦσι τὴν ὑπαρξίν τοῦ ὄντος τούτου, διότι τοῦτο θεωρῶ κείμενον ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐμῆς μελέτης. Δὲν θὰ ἐξετάσω ὁποίας περιέχει πιθανότητος ἡ διδομένη λύσις εἰς τὸ ἀναγκαιῶς προβαλλόμενον ζήτημα διὰ τίνων

νόμων τῆς φύσεως παρήχθη ἡ ἰδιαίζουσα αὕτη ἀνθρω-
πίνη ὑπαρξίς τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, ἂν ᾗνε τρώντι
προϊὸν τοῦ ἀταβισμού, ὡς παραδέχονται, δυνάμει τοῦ
ὁποίου ὁ ἄνθρωπος ὀπισθοδρομεῖ καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὰς
κατωτάτας τῆς ἀνελιξέως βαθμίδας, ἀναλαμβάνων τὴν
φυσικὴν καὶ ἠθικὴν μορφήν τοῦ ἀγρίου ἀνθρώπου τῆς
προϊστορικῆς ἐποχῆς. Ἡ ἔρευνα αὕτη οὐδεμίαν δύναται
νὰ ἀσκήσῃ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν θεμάτων τοῦ ποινικοῦ δι-
καίου. Ὅ,τι κυρίως ἐνδιαφέρει τὴν ποινικὴν ἐπιστήμην
εἶνε τὸ ζήτημα ἂν πραγματικῶς ὑπάρχωσι τοιοῦτοι ἐκ
γενετῆς ἐγκληματίαι, ἂν ὑπάρχῃ τοιοῦτος ἀπαίσιος τύ-
πος ἀνθρωπίνου ὄντος φέροντος ἐν ἑαυτῷ τὸ ἐνστικτοῦ τοῦ
ἐγκλήματος, καθόσον ἡ παραδοχὴ αὐτοῦ διασείει τὰ
θεμέλια τῆς μέγρι τοῦδε κοκτούσης ἐν τῷ ποινικῷ δι-
καίῳ ἰδέας περὶ τῆς ἀπολυτοῦ ἐλευθερίας τῆς τοῦ ἀν-
θρώπου βουλήσεως, ἧτις διέπει πάσας αὐτοῦ τὰς πρά-
ξεις καὶ ἐφ' ἧς βασίζεται ἡ περὶ καταλογισμοῦ θεωρία.
Περὶ δὲ τοῦ ζητήματος τούτου δύναται τις ἀσφαλῶς νὰ
κρίνῃ ἐγκύπτων εἰς τὴν μελέτην τῶν γενομένων, ὡς εἴ-
ρηται, ἐρευνῶν καὶ παρατηρήσεων.

Καὶ πρὶν ἢ ἐπιχειρήσω βραχεῖαν αὐτῶν ἀνάλυσιν δὲν
διστάζω νὰ ἀνομολογήσω ὅτι κατ' ἐμὴν γνώμην δὲν δύ-
ναι βάσιμοι νὰ ἐγερθῶσιν ἀμφιβολίαι περὶ τῆς ὑπάρ-
ξεως τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου. Ἡ πρώτη περὶ τού-
του ἔνδειξις ἀπορρέει ἐξ αὐτοῦ τοῦ εἴδους τῶν πράξεων
ἐγκληματιῶν τινων, ἐκ τῆς ὁμότητος, ἧτις χαρακτη-
ρίζει αὐτάς, ἢ ἐκ τῆς ἀπὸ μικρᾶς ἔτι ἡλικίας καὶ συνε-
χοῦς κατόπιν ἐπικραλήψεως αὐτῶν οὐδαμῶς ἐπιδρώσης

τῆς ἐπιβληθείσης τιμωρίας. "Ὅταν βλέπωμεν ἄνθρωπὸν
τινα διαπράττοντα ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ ἀφορμῇ τὰ βδελυ-
ρώτερα τῶν κακουργημάτων, ὅταν βλέπωμεν ἄλλον ἐξ
ἀπαλῶν ὀνύχων ἐπιδίδοντα καὶ προαγόμενον εἰς τὸ ἔργον
τῆς κλοπῆς ἄνευ ἐξωτερικῆς τινος αἰτίας ὠθούσης αὐτὸν
πρὸς τοῦτο, πάντες ἐνὶ στόματι τοὺς ἀνθρώπους τούτους
ἀποκαλοῦμεν τέρατα, πάντες ἀνομολογοῦμεν ὅτι οἱ ἄν-
θρωποι οὗτοί εἰσι φύσει κακοῦργοι. Τοιούτου ἐγκληματίου
πρόσφατον παράδειγμα ἔχομεν παρ' ἡμῖν. "Ὅλοι βεβαίως
ἐνθυμοῦνται τὸν ἥρωα τῆς κλοπῆς τοῦ Νομισματικοῦ
Μουσείου. Τέκνον εὐπόρου καὶ ἐντίμου οἰκογενείας, γεν-
νηθεὶς ἐν οἴκῳ ἀνεγνωρισμένης χρηστότητος καὶ ἠθικῆς,
δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ ἐν ἑαυτῷ ἐμφωλεῦον
ἐγκληματικὸν ἔνστικτον. Οὐδ' ἡ ἀνατροφή, οὐδ' ἡ ἐκ-
παίδευσίς, οὐδ' ἡ ἔκτατος πνευματικὴ εὐνοία αὐτῆς
περιεκοσμεῖτο, ἠδυνήθησαν νὰ μεταβάλλωσι τὴν πονηρὰν
αὐτοῦ φύσιν. Παιδίον ἐτι κλέπτει τὰ πράγματα τῆς οἰ-
κογενείας του· ἔφηβος γενομένος κλέπτει τὰ βιβλία τῶν
φίλων του, ἐνῶ δὲ συνθέτει στίχους ἐξυμνῶν τὰ θέλημα
τῆς ἐρωμένης του, κλέπτει συγχρόνως τὰ εἰκασόφραγμα
αὐτῆς. Ἐφ' ὅσον ἡ ἡλικία αὐτοῦ προχωρεῖ ἐπὶ τοσοῦ-
τον τελειοποιεῖται εἰς τὸ ἔγκλημα· ἐν ἐλαχίστῳ χρονικῷ
διαστήματι ἀναβαίνει πάσας τὰς βαθμίδας τοῦ ἀτίμου
σταδίου του. Τελευταῖον, μόλις εἰκοσαετής, διὰ τρόπον
μυστηριώδους τέχνης καὶ ἐπιτηδειότητος, προδίδοντας
τὴν κλεπτικὴν αὐτοῦ μεγαλοφυΐαν, κλέπτει τὰ νομί-
σματα τοῦ Μουσείου καὶ μεταβαίνων εἰς Παρισίους πω-
λεῖ ταῦτα ἵνα καὶ πάλιν τὰ κλέψῃ ἀπὸ τῶν ἀγοραστῶν.

Τίς δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι τὸ ἔνστικτον τῆς κλοπῆς ὑπῆρχεν ἐν τῷ ὀργανισμῷ αὐτοῦ, ὅτι ἐγεννήθη κλέπτῃς;

Ταύτην τὴν ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει ἐνυπάρχουσαν, τὴν ἐκ τῆς κοινῆς πείρας ἀπορρέουσαν ἰδέαν περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου ἐπεβάλλετο τῇ ἐπιστήμῃ νὰ διαφωτίσῃ καὶ στηρίξῃ ἐπὶ τῶν θετικῶν διδομένων τῆς ἀμέσου παρατηρήσεως. Τὸν ἐγκληματίαν τοῦτον, οὗτινος τὴν πονηρὰν καὶ ἀνώμαλον φύσιν ἐν ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ πράξεσι διαβλέπομεν, σκοποῦσι νὰ γνωρίσωσιν ἡμῖν αἱ πρό τινων μόλις ἐτῶν ἀρξάμεναι καὶ ὅσημέραι προαγόμεναι ἔρευναι.

II

Ἡ θεμελιωτῆς καὶ ἀρχηγὸς τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς Καίσαρ Λομπρόζο πάντοτε ἄλλου πληρέστερον ἐχάραξε τὴν εἰκόνα τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου ἐν τῷ ἐξόχῳ αὐτοῦ ἔργῳ τῷ φέροντι τίτλον «Ὁ ἐγκληματίας ἄνθρωπος»¹, ἐν ᾧ οὐ μόνον τὰς ἰδίας παρατηρήσεις ἐξέθηκεν, ἀλλὰ συνεκέντρωσε καὶ πάσας τὰς ὑπὸ τῶν λοιπῶν συνεργατῶν καὶ ὁμοφρόνων αὐτῷ γενομένας. Τῆς εἰκόνας ταύτης ἀτελῆ σκιαγραφίαν θέλω ἐκτυλίξαι πρὸ ὑμῶν, σημειῶν τοὺς κυριωτέρους χαρακτῆρας καὶ παραλείπων τοὺς ἀναγομένους εἰς τὴν καθαρῶς ἰατρικὴν ἐξέ-

¹ L'homme criminel. Etude Anthropologique et medico-legale par César Lombroso.—Trad. sur la IVe edition italienne.

τασιν τοῦ ἐγκληματίου, οἵτινες εἰδικὴν ἀπαιτοῦσι γνῶσιν τῶν ἐν τῇ ἀνατομίᾳ παραδεδεγμένων τεχνικῶν ὄρων καὶ τῶν δι' αὐτῶν ἐκφραζομένων ἐννοιῶν.

Ὁ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίας ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνάστημα ὑψηλότερον τοῦ κανονικοῦ καὶ τὸ σῶμα βαρύτερον τοῦ τῶν συνήθων ἀνθρώπων· τοὺς βραχίονας μακροὺς καὶ εὐρύν τὸν θώρακα. Ὁ καθ' ὅλου ὄγκος τοῦ κρανίου εἶνε μικρότερος παρὰ τοῖς ἐγκληματίαις, ἰδίως παρὰ τοῖς κλέπταις, ἀλλ' ἐνίοτε ἐξ ἐναντίας εἶνε ὑπερμεγέθης παρὰ τοῖς φονεῦσιν· ἢ δ' ἐπὶ πτωμάτων ἐγκληματιῶν ἀνατομικὴ ἔρευνα ἔφερεν εἰς φῶς διαφόρους ἀσυμμετρίας καὶ ἀνωμαλίας τοῦ κρανίου καὶ τοῦ ἐγκεφάλου.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς φυσιολογίας τῶν κακούργων ἀπὸ τῆς τῶν τιμίων ἀνθρώπων ὑπῆρχον μέχρι τοῦδε ἀόριστοι καὶ συγκεχυμένοι τινες ἰδέαι· οἱ μυθιστοριογράφοι συνήθως ἀρέσκονται νὰ παριστάσιν αὐτοὺς ὑπὸ φρικτῆ μορφῆν μὲ πύγωνα ἀναθαινοῦσα μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τὸ βλέμμα σπινθηροβόλον καὶ ἄγριον. Ἀλλ' ἐκ τῶν γενομένων παρατηρήσεων ἐξαγεται ὅτι οἱ φύσει ἐγκληματίαι, καίτοι μὴ παρουσιάζοντες πάντοτε τὴν φρικτῆ ταύτην μορφῆν, ἔχουσιν ὅλως ἰδιάζουσαν φυσιολογίαν. Οἱ μᾶλλον προέχοντες καὶ συνηθέστερον ἀπαντώμενοι χαρακτῆρές εἰσιν ἢ ὑπερμεγέθης ἀνάπτυξις τῆς σιαγόνης, ἢ ἀραιότης ἢ ἢ παντελῆς ἔλλειψις τοῦ πύγωνος, ἢ τραχύτης τοῦ βλέμματος, ἢ πυκνότης τῆς κόμης, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ὦτα εὐρέα καὶ ἀφεστῶτα τῆς κεφαλῆς, μέτωπον μικρὸν καὶ ὑπεκφεῦγον, στραβισμὸς καὶ δυσμορφία τῆς ρινός· χαρακτῆρες ἀναπολοῦντες

τὴν μορφήν τῶν ἀγρίων φυλῶν, ἰδίως δὲ τὴν τῶν Μογγόλων. Παρατηρήθη προσέτι ὅτι συνήθης εἶνε παρὰ τοῖς ἐγκληματίαις ἡ ὠχρότης τοῦ προσώπου καὶ ὅτι ἔχουσι συχνότερον μελανὰς τὰς τρίχας. Τοῦ φονέως ἰδίως παρέχει ἡμῖν ὁ Lombroso πλήρη τὴν εἰκόνα· ὁ φονεὺς ἔχει τὸ βλέμμα ὑελῶδες, ψυχρὸν καὶ ἀκίνητον, ἐνίοτε τὸν ὀφθαλμὸν βεβαμμένον εἰς τὸ αἷμα· τὴν ῥίνα συχνάκις γαμψὴν ὡς τῶν ἀρπακτικῶν ὀρνέων, πάντοτε ὀγκώδη· αἱ σιαγόνες αὐτοῦ εἰσὶ λίαν ἀνεπτυγμένοι, τὰ ὄτα μακρά, τὰ μῆλα τῶν παρειῶν εὐρέα, αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ἀφθοοὶ καὶ βαθέες χρώματος. Συχνάκις ὁ πώγων εἶνε ἀραιός, οἱ κυνόδοντες λίαν ἀνεπτυγμένοι, τὰ χεῖλη λεπτά. Πολλάκις παρουσιάζονται σπασμοὶ νευρικοὶ ἢ συστολαὶ πρὸς τὸ ἐν μέρος τοῦ προσώπου, αἵτινες ἀπακαλύπτουσι τὴν ἐξοχὴν τῶν κυνόδοντων καὶ οἰστροῦσιν εἰς τὸ πρόσωπον ἔκφρασιν ἀπειλῆς.

Αἱ ἐπὶ τῶν κακούργων γυναικῶν ἔρευναὶ εἰσὶ λίαν περιωρισμέναι· οὐχ ἦττον ἐξ αὐτῶν ἐξάγεται ὅτι οἱ συχνότερον ἀπαντῶμενοι χαρακτῆρες εἶνε τὸ ἀρρενωπὸν τῆς φυσιολογίας, ὁ ἀπαίσιος ὀφθαλμὸς, ἡ προεξοχὴ τῶν μῆλων τῶν παρειῶν, ἡ ὑπερβολικὴ ἀνάπτυξις τῆς σιαγόνας καὶ τὸ λεπτὸν χεῖλος.

Ἄλλ' αἱ παρατηρήσεις αὗται ἀρκοῦσιν ἵνα ἀποδείξωσι τὴν ὕπαρξιν ἰδιάζοντος ἀνθρωπίνου τύπου προδιδόντος ἀμέσως καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως τὸν ἐκ γενετῆς ἐγκληματίαν; Ὁ Lombroso καὶ οἱ ὄπαδοὶ αὐτοῦ δὲν ἀρνοῦνται ὅτι οἱ ἀναγραφέντες χαρακτῆρες ἀπαντῶσιν εἴτε μεμονωμένοι εἴτε πλειότεροι ὁμοῦ κατ' ἀνώτατον

ὄρον μόνον εἰς 40 μεταξύ 100 ἐγκληματιῶν. Τοῦτο δὲ εἶνε καὶ τὸ ἰσχυρότερον ἐπιχείρημα τῶν πολεμούντων τὰς ἰδέας αὐτῶν. Πῶς δύνασθε, λέγουσι, νὰ ὀμιλήτε περὶ τύπου τοῦ ἐγκληματίου ἀφοῦ ὁμολογεῖτε ὅτι μεταξύ ἑκατὸν ἐγκληματιῶν οἱ ἐξήκοντα οὐδένα παρουσιάζουσι τῶν συστατικῶν αὐτοῦ χαρακτήρων; Ἄλλο τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἐξασθενεῖ ὅταν ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν παραβολῇ πρὸς τοὺς ἐγκληματίας γενομένης ἐρεύνης ἐπίτῶν τιμῶν ἀνθρώπων· ἐκ ταύτης δὲ θετικῶς ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ ἐκτεθέντες χαρακτήρες, οἱ ἀποκαλούμενοι *εὐφυλιστικοί*, ἀπαντῶσι μὲν ἐνίοτε καὶ παρὰ τοῖς τιμίσι ἀνθρώποις, ἀλλὰ δεκαπεντάκις πλειότερον ἐπὶ τῶν ἐγκληματιῶν· ἐξάγεται δὲ προσέτι ὅτι τὸ σύνολον τῶν χαρακτήρων τούτων συνηνωμένων ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ σπανιώτατα παρουσιάζεται ἐν τοῖς τιμίσι ἀνθρώποις μόνις ἐπὶ δύο ἢ τριῶν ἐπὶ τοῖς ἑκατόν, ἐνῶ ἐν τοῖς ἐγκληματίαις παρατηρεῖται ἐπὶ 27 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Ἡ μεγάλη αὕτη διαφορὰ εἶνε ἀρκούντως ἐνδεικτικὴ ¹.

¹ Ἐν τῷ συνελθόντι ἐσχάτως ἐν Παρισίοις, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ γάλλου ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης διεθνεῖ συνεδρίῳ τῆς ἐγκληματικῆς ἀνθρωπολογίας, τοῦτο ἐτέθηως πρῶτον πρὸς μελέτην ἀντικείμενον, ἐφ' οὗ καὶ μακρὰ διεξήχθη συζήτησις: ἂν δηλ. ὑπάρχωσι χαρακτήρες ἀνατομικοὶ διακρίνοντες τοὺς ἐγκληματίας. Ἡ καταφατικὴ δὲ τοῦ ζητήματος τούτου λύσις ζωηρῶς ἐπολεμήθη ἰδίως ὑπὸ τοῦ ὡς εἰσηγηστῆ ὀρισθέντος L. Manouvrier, καθηγητοῦ τῆς ἐν Παρισίοις σχολῆς τῆς ἀνθρωπολογίας, ὅστις δὲν ἐδίστασε νὰ ἀποφανθῇ ὅτι ἡ ἀναζήτησις τῶν χαρακτήρων τούτων ὁμοιάζει ἐν μέρει πρὸς τὴν τῆς φιλοσοφικῆς λίθου. Ἄλλὰ μετὰ

Θετικώτεραι καὶ πλουσιώτεραι εἰς ἐξαγόμενα εἶνε αἱ βιολογικαὶ καὶ ψυχολογικαὶ ἐπὶ τοῦ ἐγκληματίου παρατηρήσεις. Εἰς τὰς ὑπὸ τῶν ἐγκληματολόγων γενομένας ἐρεῦνας προστίθενται αἱ ἐκθέσεις καὶ αἱ περιγραφαὶ διαφόρων διευθυντῶν φυλακῶν ἢ συγγραφέων, λαβόντων ἀφορμὴν νὰ μελετήσωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν ἐν γένει βίον τῶν ἐγκληματιῶν.

Καὶ ἐν πρώτοις μεγάλη παρατηρεῖται παρ' αὐτοῖς φυσικὴ ἀναισθησία, ἥτοι ἀμβλύτης τῆς εἰς τὰς σωματικὰς ἀλγηδόνας αἰσθητικότητος, ἥτις ἐνίοτε φθάνει μέχρι ἐντελοῦς ἀναλγησίας. Ὡς ἐκ τούτου δύνανται νὰ ὑπομένωσι τὰς ἀλγεινοτέρας ἐγχειρήσεις ἀνευ γογγυσμοῦ τινος. Ἐκ τῆς ιδιότητος δ' αὐτῶν ταύτης ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη παρ' αὐτοῖς διάδοσις τῆς συνηθείας τοῦ στίζειν διάφορα μέρη τοῦ σώματος διὰ ποικίλων εἰκόνων (tattouage), εἰς ἣν μεγάλην ἀποδίδει σημασίαν ὁ Lombroso. Ἡ ἐπώδυνος αὕτη ἐγχείρησις, εἰς ἣν εὐχαρίστως ὑποβάλλουσι ἑαυτούς, ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς δεικνύει τὴν φυσικὴν αὐτῶν ἀναισθησίαν, ἀφ' ἑτέρου ἀποτελεῖ, κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦτον, μίαν ἔτι ἀπόδειξιν τῆς συγγενείας αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀγρίους τῆς διὰ τοῦ ἀταβισμού ἐξηγουμένης. Τρόντι ἡ συνηθεια αὕτη εἶνε εἰς τῶν κυριωτέρων

τὴν ἀπάντησιν τοῦ Lombroso τὸ συνέδριον παρεδέξατο διὰ ψηφοφορίας τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἰταλῶν ἐγκληματολόγων «ὅτι ὑπάρχουσι χαρακτῆρες ἀνθρωπολογικοί, οἵτινες στιγματίζουν τοὺς ἐγκληματίας καὶ ὅτι αἱ συγκριτικαὶ ἔρευναι μεταξὺ τῶν τιμῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐγκληματιῶν δεόν νὰ ἐξακολουθήσωσιν».

χαρκτηρῶν τῶν βαρβάρων τῆς ἀρχαιότητος λαῶν ὡς καὶ τῶν ζῶντων εἰσέτι ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει· κατὰ τὰς διηγήσεις τῶν περιηγητῶν, πάντες δι' σημερινοὺς ἄγριοι στίζουσι τὰ σώματα αὐτῶν μέχρι πολλάκις καὶ τοῦ προσώπου.

Ἄλλ' ὁ θεμελιώδης ψυχολογικὸς χαρακτήρ, ὁ κυρίως διακρίνων τὸν ἐκ γενετῆς ἐγκληματιαν, καὶ ἀφ' οὗ πάντες σχεδὸν οἱ λοιποὶ ἀπορρέουσιν, εἶνε ἢ ἔμφυτος ἠθικὴ αὐτοῦ ἀναίσθησία, ἕνεκα τῆς ὁποίας οὐδεμίαν αἰσθάνεται ἀποστροφὴν πρὸς τὴν ἰδέαν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἐγκλήματός τινος. Ὁ κανονικὸς ἄνθρωπος δύναται ὡσαύτως νὰ διανοηθῇ ἐγκληματικὴν τινὰ πράξιν, ἀλλὰ μόλις τοιαύτη τις σκέψις, ὡς ἀστραπή, διέλθῃ διὰ τοῦ πνεύματός του, τὸ ἠθικὸν αὐτοῦ αἰσθημα εἰσγείρεται καὶ καταπνίγει αὐτήν. Τοῦναντίον ὁ φυσικὸς κακοῦργος, ἀμα ἐξωτερικὴ τις περίστασις τῷ ἐμπνεύσῃ τὴν ἰδέαν τοῦ ἐγκλήματος, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σταθμίζει κατὰ νοῦν, εἶνε ἢ πιθανότης τῆς ἐπιτυχίας, οὐδεμίαν αἰσθανόμενος πρὸς τὸ ἐγκλημα ἀποστροφὴν, ἱκανὴν ἵνα τὸν συγκρατήσῃ, διότι τὸ παράγον ταύτην ἠθικὸν αἰσθημα δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ ψυχικῷ αὐτοῦ ὀργανισμῷ.

Ἡ ἔλλειψις προπάντων τοῦ ἐλέου καὶ τῆς συμπαθείας ἐπὶ τοῖς παθήμασι τῶν ἄλλων, ἰδίως παρὰ τοῖς φονεῦσι, πολλάκις εἰς ἀπίστευτον ἀνέρχεται βαθμὸν. Φρίκην ἐμποιοῦσι τὰ ὑπὸ τοῦ Lombroso παρατιθέμενα παραδείγματα τοῦ κυνισμοῦ καὶ τῆς ἀπαθείας, μεθ' ἧς οὗτοι πολλάκις διαπράττουσι τὰ βδελυρώτερα τῶν κακοῦργημάτων καὶ ἦν ἐξακολουθοῦσι δεικνύοντες καὶ μετὰ τὴν

ἐκτέλεσιν αὐτῶν. Ὁ Boutellier, ἡλικίας μῶλις εἴκοσι καὶ ἐνὸς ἐτῶν, ἀφοῦ ἐβύθισε πεντηκοντάκις τὴν μάχαιραν εἰς τὰ στήθη τῆς μητρὸς του, αἰσθανθεὶς κόπωςιν κατεκλίθη παρ' αὐτῇ καὶ ἐκοιμήθη ἡσύχως. Ὁ Corvoisier, ὅστις, φονεύσας τὸν ἀδελφόν του, διεμέλισε κατόπιν τὸ πτώμα του, δὲν ἠθέλησε νὰ διακόψῃ τὸ γεῦμά του ὅτε τῶ ἐπαρουσίασαν τὰ μέλη τοῦ θύματός του· ἐπειδὴ δὲ ἠπέιλον αὐτὸν διὰ τῆς λαιμητόμου, «δύναται, εἶπε, νὰ μὲ κόψωσι μόνον εἰς δύο μέρη, ἀλλ' οὐχὶ εἰς ἕξ ὡς ἐτεμάχισα ἐγὼ ἐκεῖνον. Ὁ ἐγκέφαλός του ἀνεπήδησεν εἰς ὕψος δέκα ποδῶν· διατί δὲν δύναμαι νὰ πράξω τὸ αὐτὸ καὶ διὰ σὰς!» Ὁ φοβερός Troppmann, τοῦ ὁποίου ἡ φήμη πανταχοῦ διεδόθη, ἔσχε τὴν γενναϊότητα νὰ ἐξεικονίσῃ ἐν τινὶ φωτογραφίματι τὴν ἀπαισιαν ἀκηχνην, ἧς ἦτο ὁ μόνος ἐργάτης· δύο μικρὰ παιδιὰ κείνται ἐκτάδην πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ φονέως, τὰ ἄλλα τέσσαρα, πληγέντα ἤδη, ἐκείρουσι τὰς χεῖρας εἰς ἐνδειξιν ἀπελπισίας· εἰς ἐπίμετρον δὲ θέλων νὰ συκοφαντήσῃ τὸν πατέρα, ὃν ὁμοίως ἐφόνευσε, τὴν εἰκόνα ταύτην ἐπιγράφει· «Διὰ τοιούτου τρόπου ὁ ἄθλιος πατὴρ Κίγκ, ὅστις μὲ κατέστρεψεν, ἐφόνευσεν ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν του».

Πρὸ τοιούτων παραδειγμάτων μένει ἔκπληκτος ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις καὶ πᾶσα ἐκλείπει ἀμφιβολία, ὅτι οἱ τοιούτων πράξεων αὐτουργοὶ ἀδύνατον νὰ ᾧσιν ὁμοίως διαπεπλασμένοι ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἔχουσι τι ἔκτακτον καὶ ἀνώμαλον ἐν τῶ ὀργανισμῶ αὐτῶν, ὅπερ ἡ ἐπιστήμη δὲν ἠδυνήθη εἰσέτι θετικῶς νὰ ἐξακριβώσῃ.

Τὴν ἔκτακτον δὲ ταύτην ἀναισθησίαν πρὸς τὰ παθήματα τῶν ἄλλων παρετηρήθη, ὅτι πολλάκις δεικνύουσιν οἱ κακοῦργοι καὶ ἐπὶ τοῖς ἰδίοις παθήμασιν οὕτως, ὥστε τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοσυντηρήσεως, τὸ κοινότερον τοῦτο καὶ ἰσχυρότερον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνστικτον, ἀποδεικνύεται ἐλλείπον ἀπὸ τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν πρὸ τοῦ ἰκριώματος εὐρισκόμενοι καὶ μέχρι τῆς ἐσχάτης ὥρας ἐκδηλοῦσι τὴν μεγαλειτέραν ἀπάθειαν καὶ ἀδιαφορίαν. Εἰς τὸν ἱερέα, ὅστις κατέχει αὐτὸν πρὸς μετάνοιαν, ὁ Dumollard ὑπενθύμισε τὴν φιάλην τοῦ οἴνου, ἣν πρὸ δέκα πέντε ἡμερῶν τῷ εἶχεν ὑποσχεθῆ. Ὁ κακοῦργος Rosso, ὁδηγούμενος εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως, παρεπονεῖτο διὰ τὴν κακὴν κατάστασιν τῶν ὁδῶν, δι' ὧν διήρχετο. Ὁ Allard ἐκάπνιζεν ἀκούων ἀναμνησκόμενόν τὴν ἐκτελέσεως τὴν εἰς θάνατον καταδίκην του, παρωδῶν δὲ τοὺς ἐν αὐτῇ νομικοὺς ὄρους, «καπνίζω, εἶπε, τὸ σίγαρον τοῦτο μετὰ προμελέτης καὶ ἐξ ἐνέδρας».

Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐντελοῦς ταύτης ἀναισθησίας διαλάμπουσιν ἐνίοτε παρὰ τοῖς κακούργοις καὶ τινα εὐγενῆ αἰσθήματα, παράδοξον ἀποτελοῦντα καὶ ἀπότομον ἀντίθεσιν πρὸς τὰς κακουργίας αὐτῶν. Οὕτω ὁ Trompmann ἐδάκρυν ἀκούων προφερόμενον τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς του ὁ Lacenaire καθ' ἣν ἡμέραν διέπραξεν ἕνα ἐκ τῶν πολλῶν φόνων του ἐξέθηκεν εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν του, ἵνα σώσῃ γαλῆν τινα, ἣτις ἐκινδύνευε νὰ κρημνισθῆ ἀπὸ τῆς στέγης. Τὰ αἰσθήματα ὅμως ταῦτά εἰσι

πρόσκαιρα, ἀσταθῆ καὶ διαλείποντα, πάντοτε δὲ ὑπο-
χείρια εἰς τὴν θεμελιώδη ἠθικὴν ἀναισθησίαν.

Παραλείπω τὴν ἀνάλυσιν ἄλλων τινῶν ψυχολογικῶν
χαρακτήρων τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, οἳοὶ εἰσιν ἡ
μεγίστη ἀπρονοησία, τὸ ἄκρως ματαιόδοξον καὶ φιλέκ-
δικον, τὸ πάθος τῆς οἰνοποσίας καὶ τῆς χαρτοπαιξίας, ἵνα
σταματήσω πρὸ ἐνός, τοῦ ὁποίου ἡ διάγνωσις καὶ ἐξα-
κρίθωσις ἰδιάζουσιν ἔχει σημασίαν ὡς ἐκ τῆς μεταβολῆς,
ἣν προώρισται νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὰς κρατούσας σήμερον περὶ
ποινῆς ιδέας. Ἡ κυριαρχοῦσα σήμερον ἐν τε τῇ θεωρίᾳ
τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ ἐν τῇ πρακτικῇ αὐτοῦ ἐφαρ-
μογῇ ἰδέα εἶνε ἡ τῆς βελτιώσεως τοῦ ἐγκληματίου· ἐπὶ
τῷ σκοπῷ δὲ τοῦτο μέγιστον πανταχοῦ καταβάλλεται
ἐργασία πρὸς τελειοποίησιν τῶν σωφρονιστικῶν συστη-
μάτων οὕτως ὥστε αἱ φυλακαὶ νὰ καταστῶσι σχολεῖα
ἠθικοποιήσεως καὶ ἀληθοῦς ἀναμορφώσεως. Ἄλλ' εἶνε
ἄρα γε πᾶς ἐγκληματίας ἐπιδεικτικὸς βελτιώσεως, εἶνε
ικανὸς νὰ αἰσθανθῆ ἀληθῆ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ με-
ταμέλειαν καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς νέαν ὁδόν; Δυστυχῶς τὰ
ἐξαγόμενα τῶν γενομένων παρατηρήσεων εἰς ἀποφατικὴν
ἄγουσιν ἀπάντησιν. Πάντες οἱ ἐκ γενετῆς καὶ ἐκ συνη-
θείας ἐγκληματῆται ὄχι μόνον οὐδεμίαν αἰσθάνονται τύ-
ψιν συνειδήσεως καὶ μεταμέλειαν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀληθοῦς
κατέχονται πρὸς τὴν κακουργίαν στοργῆς, μὴ διστάζον-
τες πολλάκις καὶ νὰ ἐκδηλώσιν αὐτήν. «ὦ! Θεέ μου! τί
ώραῖον πράγμα εἶνε τὸ κλέπτειν», ἤκουσε λέγοντα κλέ-
πτην τινὰ ὁ Ἄγγλος διευθυντῆς φυλακῶν Tsesterton.

καὶ ἂν ἀκόμη εἶχον ἑκατομμύρια, θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἦμαι κλέπτῃς».

Μεταξὺ 590 καταδίκων, οὓς ἐξήτασεν ὁ Lombroso, μόλις 17 ὠμολόγησαν τὸ ἔγκλημά των, δύο ἑκαυχῶντο ἐπὶ τούτῳ, οἱ δὲ λοιποὶ ὄχι μόνον δὲν ἐξέφραζον μεταμέλειάν τινα, ἀλλὰ καὶ παρεπονοῦντο κατὰ τῆς ἀδικίας, τῆς συκοφαντίας καὶ τοῦ φθόνου τῶν ἄλλων, οὔτινος, ὡς ἔλεγον, ἐγένοντο θύματα. Τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα ἔσχεν ἐκ τῶν ἐξετάσεων, ἃς ἐποίησατο ὁ Ferri, βεβαιῶν ὅτι μεταξὺ τῶν καταδίκων οἱ πλείότεροι ἀποδεικνύουσιν ὅτι οὐδεμίαν αἰσθάνονται μεταμέλειαν, εἴτε διὰ τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀναιδεΐας, μεθ' ἧς διηγοῦνται τὰς πράξεις των, εἴτε διὰ τῆς ἐπιμόνου ἀρνήσεως αὐτῶν· ἐλάχιστοι δὲ εἶνε οἱ δεικνύοντες τύψιν τινὰ συνειδήσεως. Ὁ δὲ Thomson, ἰατρός τῆς ἐν Σικετία κεντρικῆς φυλακῆς, μεταξὺ 500 φανείων, οὓς ἐγνώρισε, βεβαιοῖ ὅτι μόλις τρεῖς ἠσθάνοντο μετάνοιάν τινα. «Ἡ θλιβερὰ πραγματικότητα, ἣν ἐμελέτησα, λέγει προσέτι ὁ Tsesterton, μὲ ἀναγκάζει νὰ εἶπω ὅτι τὰ ἐννέα δέκατα τῶν ἐκ συνηθείας ἐγκληματιῶν δὲν ἔχουσιν οὔτε τὴν ἐπιθυμίαν οὔτε τὴν πρόθεσιν νὰ μεταβάλωσι τὸ εἶδος τοῦ βίου των». Τέλος ὁ διάσημος Ρῶσος συγγραφεὺς Dostojevsky, ὅστις μακρὰ διήνυσεν ἔτη ἐν ταῖς φυλακαῖς τῆς Σιβηρίας, ἐν τῷ «οἴκῳ τῶν νεκρῶν», ὡς ἀποκαλεῖ αὐτάς, περιγράφων ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὰ τοῦ βίου καὶ τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τῶν κακούργων, βεβαιοῖ ὅτι καθ' ὅλον τὸ μακρὸν διάστημα τῆς καθεύξεώς του οὐδὲν παρετήρησε παρ' αὐτοῖς σημεῖον μεταμελείας, οὐδ'

ἐλαχίστην τινὰ ἠθικὴν στενοχωρίαν ἐπὶ ταῖς τελεσθεῖσαι πράξεις· τούναντίον ἤκουεν αὐτῶν ἀφηγουμένων μετὰ παιδικοῦ γέλωτος μόλις συγκρατουμένου τὰ φρικωδέστερα τῶν κακουργημάτων.

Ἰδίως δὲ παρὰ τοῖς ἐκ γενετῆς ἐγκληματίαις ἢ ἔλλειψις αὕτη παντός ἐλέγχου τῆς συνειδήσεως εἶνε ἀποτέλεσμα καὶ ἀπόδειξις ἐν ταύτῳ τῆς ἐμφύτου ἐλλείψεως τοῦ ἠθικοῦ αἰσθήματος, ἕνεκα τῆς ὁποίας εἰσὶν ἀνίκανοι νὰ συνχισθανθῶσι τὸ ἀνήθικον καὶ μυσαρὸν τῶν πράξεών των. Ἄλλ' ἢ ἐμφυτος αὕτη ἀνικανότης ἀδύνατον εἶνε διὰ μέσων τεχνητῶν καὶ ἀνθρωπίνων νὰ ἐπανορθωθῇ καὶ ἡ ἐλπίς ἐπομένως τῆς ἠθικῆς ἀναμορφώσεως διὰ μέγα μέρος ἐγκληματιῶν ἀποδεικνύεται οὕτοια ἀνεπίδεκτος πραγματοποιήσεως. Βεβαίως ἡ ποιὴν δύναται γὰ ἐπιφέρει ἐπ' ἐκείνων, οἵτινες φερόνται πρὸς τὸ ἐγκλημα ὠθούμενοι ἐκ διαφορῶν ἐξωτερικῶν αἰτιῶν, ἀλλ' οὐδεμίαν δύναται νὰ ἐπιφέρει μεταβολὴν ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῶν ὁποίων ἐνεφυτεύθη ἐκ γενετῆς τὸ ἐγκληματικὸν ἔνστικτον ἢ ἐρριζοβόλησε κατόπιν διὰ τῆς συνήθειας. Οὐδ' ἡ εἰσαχθεῖσα ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐκπαίδευσις καὶ ἠθικὴ διδασκαλία, οὐδ' ἡ ἐργασία, οὐδ' ἡ θρησκεία, οὐδ' ἄλλη τις δύναμις δύναται νὰ δημιουργήσῃ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος καὶ ἐμπνεύσῃ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν κακούργων τούτων τὸ ἐντελῶς ἀπ' αὐτῶν ἐλλεῖπον ἠθικὸν αἶσθημα.

Περὶ τούτου δύναται πᾶς τις ἀσφαλεστέραν νὰ μορφώσῃ ἰδέαν, μελετῶν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπελθούσης βίβλικῆς μεταρρυθμίσεως τῶν φυλακῶν καὶ τῆς καταβαλ-

λομένης ἐν αὐταῖς μερίμνης πρὸς ἠθικὴν, οὕτως εἰπεῖν, ἀναγέννησιν τῶν καταδικῶν. Διὰ ταύτης βεβαίως προσδοκᾶτο, ὅτι αἱ ὑποτροπαὶ ἤθελον σπρουδαίως ἐλαττωθῆ ἂν μὴ ἐξέλειπον ἐντελῶς. Τούναντίον ὅμως ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν στατιστικῶν πάντων σχεδὸν τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ἐξ ὧν προκύπτει, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτροπῶν οὐ μόνον δὲν ἠλαττώθη, ἀλλὰ τούναντίον, ἕνεκα κυρίως τοῦ ἐπικρατήσαντος φιλανθρώπου πνεύματος ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν ποινῶν, τῶν ὑποίων ὡς μόνος σκοπὸς ἀναγράφεται ἡ βελτίωσις τοῦ καταδικου, ἠΰζησεν ἕκτοτε ἐπαισθητῶς καὶ βαίνει πάντοτε ἐξογκούμενος.

Οὕτω ἐν Γαλλίᾳ ἐνῶ ἐν ἔτει 1850 ὁ ἀριθμὸς τῶν καθ' ὑποτροπὴν ἐπὶ κακουργήμασι κατηγορουμένων ἦτο 28 0/0, τῷ 1867 ἀνῆλθεν εἰς 42 0/0, τῷ 1882 εἰς 52 0/0 καὶ τῷ 1886 εἰς 56 0/0. Τὸ θλιβερὸν τοῦτο γεγονός πιστοποιῶν ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἐν ἔτει 1885 συνεπέρινεν ὅτι «τὸ ἀλυσιτελεῖς τῆς ποινῆς ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἠθικοποιήσεως καὶ τῆς ἐκφοβήσεως προκύπτει καθ' ἐκάστην ἐναργέστερον ἐκ τῶν ἐνδείξεων τῆς στατιστικῆς».

Ἐν Ἰταλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1876 μέχρι τοῦ 1885 οἱ καταδικαζόμενοι ἐπὶ κακουργήμασι καθ' ὑποτροπὴν ἀπὸ 12 1/2 0/0 ἀνῆλθον εἰς 34 0/0.

Ἐν Βελγίῳ δέ, τῇ κατ' ἐξοχὴν χώρᾳ τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς προοδευτικῶν μεταρρυθμίσεων, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτροπιαζόντων ἀνέρχεται εἰς 56 0/0.

Ἡ αὐτὴ δὲ παρατηρεῖται ὁσημέραι προΐουσα αὐξήσις

τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑποτροπῶν καὶ ἐν Αὐστρία, Δανία, Σουηδία καὶ ἐν πᾶσι τοῖς λοιποῖς κράτεσιν, ἐν οἷς ὑπάρχουσι ποινικαὶ στατιστικά.

III

Ἐπεχείρησα μέχρι τοῦδε νὰ ἀνακoinώσω ὑμῖν τὴν περὶ τοῦ ἐγκληματίου θεωρίαν τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς, ἀναπτύξας τὰ κυριώτερα πορίσματα τῶν ἐρευνῶν, ἐφ' ὧν αὕτη βασιζέται. Θέλω ἤδη ἐξετάσει ἐν πάσῃ τῇ ἐπικτητῇ βραχυλογίᾳ τίνα τὰ πορίσματα ταῦτα ἀσχοῦσιν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ποινικοῦ δικαίου, ὁποῖαν ἐπιφέρουσι μεταβολὴν ἐν ταῖς κοινῶς παραδεδεγμέναις σήμερον περὶ ποινῆς καὶ τῶν σπουδαιότερων ποινικῶν ζητημάτων ἰδέαις.

Ἡ βᾶσις, ἐφ' ἧς σήμερον τὸ ὅλον ποινικὸν σύστημα θεμελιούται, εἶνε ἡ προϋπόθεσις τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνοικούσης ἀπολύτου ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως, δυνάμει τῆς ὁποίας δύναται νὰ ἐκλέγῃ μεταξὺ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, δύναται νὰ διευθύνῃ καὶ καθορίζῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐνέργειαν. Ἐκ τῆς ἠθικῆς ταύτης τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερίας ἀπορρέει ἡ εὐθύνη αὐτοῦ ἐπὶ ταῖς πράξειςιν, ἃς ἐνεργεῖ, ὡς ἄμεσος δὲ συνέπεια τῆς εὐθύνης ταύτης ἐπέρχεται ἡ ποινή. Ἄνευ ἠθικῆς ἐλευθερίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ εὐθύνη, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ποινή. Ἄλλ' εἰς τὴν προϋπόθεσιν ταύτην περὶ τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας τῆς τοῦ ἀνθρώπου βουλήσεως, ἣν ἡ μεταφυσικὴ φιλοσοφία τοῦ παρελθόντος μετέδωκε τῇ ποινικῇ

ἐπιστήμη, προφανῶς καὶ ἀποτόμως προσκρούουσιν αἱ περὶ τοῦ ἐγκλήματιου γνῶμαι τῆς νέας σχολῆς. Κατ' αὐτάς ὁ ἐγκληματίας εἶνε τοιοῦτος οὐχὶ ἐξ ἐλευθέρας βουλήσεως, ἀλλ' ὑπέικων εἰς τὸ ἔνστικτον τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ ἢ εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιβάλλοντος· δὲν εἶνε κύριος νὰ διαπράξῃ τὸ ἐγκλημα ἢ νὰ ἀποστῇ αὐτοῦ, ὑποκύπτει εἰς δύναμιν ἀνωτέραν, τυραννικὴν καὶ ἀναπόδραστον. Συνεπῶς, ἡδύνατό τις νὰ συμπεράνῃ, οὐδεμίαν δύναται νὰ ὑπέχῃ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ εὐθύνην καὶ εἰς οὐδεμίαν δέον νὰ ὑποβάλληται ποινὴν.

Ἄλλὰ τὸ ἐπικίνδυνον τοῦτο καὶ ὀλέθριον τῇ κοινωνικῇ τάξει συμπέρασμα, εἰς ὃ φθάνει ἀναγκαίως ὁ συνδυάζων τὰς περὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐγκλήματος νέας ἰδέας πρὸς τὰς κρατούσας περὶ ποινικῆς εὐθύνης καὶ καταλογισμοῦ θεωρίας, δὲν εἶνε βεβαίως καὶ ἐκείνο, εἰς ὃ καταλήγουσιν οἱ ἀκολουθοῦντες τὰ δόγματα τῆς νέας σχολῆς. Διότι πρωτίστη αὐτῶν μέριμνα εἶνε νὰ καταδείξωσιν ὅτι ἐσφαλμένως καὶ ἀνευ τινὸς ἀνάγκης ἐτέθη ὡς ἀπαραίτητος ὅρος πρὸς ὑπαρξίν ποινῆς ἢ παρὰ τῷ ἐγκληματοῦντι ὑπαρξίς ἐλευθέρας βουλήσεως.

Ὁ ἀγὼν κατὰ τοῦ ἐγκλήματος ἐπιβάλλεται τῇ κοινωνίᾳ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς αὐτοσυντηρήσεως, εἰς ἣν ὑπέκει ὁ κοινωνικὸς ὀργανισμὸς ὡς πᾶς ζῶν ὀργανισμὸς. Ἡ κοινωνία ἵνα ὑπάρξῃ καὶ ζήσῃ ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐξασφαλίσῃ ἑαυτὴν καὶ νὰ ἀμυνθῇ κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἀπειλοῦσι νὰ ἀνατρέψωσι πάντα τῆς ὑπάρξεώς της θεμελιώδη ὅρον. Ἐκ τῆς ἀνάγκης δὲ ταύτης ἀντλεῖ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιβάλλειν ποινάς. Ἄλλὰ τοῦ δικαίουματος

τούτου στερεΐται ἄρα γε ἡ κοινωνία προκειμένου νὰ ἐξασφαλίση ἑαυτὴν καὶ νὰ ἀμυνθῆ κατ' ἐκείνων, οἵτινες κηρύσσονται πολέμιοι αὐτῆς οὐχὶ ἐξ ἐλευθέρως θελήσεως, ἀλλ' εἰς ἔλλιπῆ ὑπέκοντες ὀργανισμόν; Οὐδεὶς βεβαίως δύναται τοιαύτην νὰ ὑποστηρίξῃ ἀρχήν, ὡς οὐδεὶς ποτε ἤθελε συμβουλευσεὶ τινὶ νὰ ἐγκαταλίπη ἑαυτὸν ἐκτεθειμένον καὶ ἀνυπεράσπιστον κατὰ τὴν ἐπίθεσιν ἀγρίου τινὸς θηρίου ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι αὕτη πηγάζει ἐξ ἐνοστίκτου ὀργανικοῦ. Εἴτε ὑπάρχει εἴτε μὴ ἐν τῇ τελείῃ τοῦ ἐγκλήματος ἐλευθερία βουλήσεως, ὁ διαπράξας αὐτὸ ἄνθρωπος ἀποδεικνύεται ἐπικίνδυνος, ἀντικοινωνικός, καὶ ἡ κοινωνία ἀντιδρᾷ κατ' αὐτοῦ κινουμένη ὑπὸ τῆς ἀναμφισβητήτου ἀνάγκης τῆς ἰδίας ἀμύνης καὶ ἀποσυντηρήσεως. "Ὅσον δὲ μείζων εἶνε ὁ κίνδυνος, ἐπὶ τοσοῦτον ἰσχυρότερα δέον νὰ ἦ καὶ ἡ κατ' αὐτοῦ ἀντιδρασίς. Εἰς τὸ κριτήριον ὅθεν τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας, ὅπερ ἀποδεικνύεται ἀνεπαρκὲς ἕνα χρησιμεύσει ὡς βᾶσις τῆς ποινῆς, δέον νὰ ὑποκατασταθῇ τὸ θετικὸν καὶ ἀσφαλὲς κριτήριον τοῦ ἀπὸ τοῦ ἐγκληματίου ἐκπηγάζοντος κινδύνου. Ἡ διάγνωσις δὲ τοῦ κινδύνου τούτου ἔσται ἀδύνατος, ἂν μὴ γνωσθῇ ὁ βαθμὸς τῆς παρὰ τῷ ἐγκληματίᾳ ἠθικῆς διαστροφῆς καὶ καταπτώσεως. Τὸ εἶδος ἐπομένως καὶ τὸ μέτρον τῆς ποινῆς δέον νὰ ὀρίζηται οὐχὶ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἠθικῆς τοῦ ἐγκληματίου ἐλευθερίας, ἀλλ' ἀναλόγως τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἐντάσεως τῆς ἐν αὐτῷ ὑπαρχούσης κακοποιῶν δυνάμεως.

Ἄλλ' ἂν τοιαύτην θέσητε ἀρχήν, ἂν μὴ ἐξαρτήσητε τὸν καταλογισμόν καὶ τὴν ποινὴν ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως

ἐλευθέρας βουλήσεως — ἀντιτάττουσιν οἱ πολέμιοι τῶν ἰδεῶν τούτων—θέλετε τιμωρήσει καὶ τὸν ἀποδεδειγμένον παράφρονα καὶ θὰ ἀναβιβάσῃτε ἐπὶ τῆς λαιμητόμου τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον, ὅστις, ἐν ἐκστάσει φρενῶν εὐρισκόμενος, διαπράττει τὸ ἐγκλημα. Εἰς τὸ ἐπιχειρήμα τοῦτο ἀπαντῶν ὁ Garoffalo¹, εἰς τῶν κυριωτέρων ἀντιπροσώπων τῆς νέας σχολῆς, καθιστᾷ ἐναργῆ τὴν μεταξὺ τῆς πράξεως τοῦ παράφρονος καὶ τοῦ ἐγκλήματος διαφορὰν. Ἡ ὑπὸ τοῦ παράφρονος τελουμένη πράξις δύναται νὰ φέρῃ πάντα τὰ ἐξωτερικὰ στοιχεῖα τοῦ ἐγκλήματος χωρὶς νὰ ᾖ πράγματι τοιοῦτον. Οὐδεὶς λ. χ. δύναται νὰ θεωρήσῃ ἐγκλημα τὸ ὑπὸ τοῦ Madsley ἀναφερόμενον παράδειγμα τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἣτις ὑπὸ τὸ κράτος τῆς παρακρούσεως διατελοῦσα, βλέπει τὸν θάλαμον, ἐν ᾧ ἐκοιμάτο, περιβαλλόμενον ἀπὸ φλόγας καὶ ἵνα σάσῃ τὰ τέκνα αὐτῆς τὰ ρίπτει ἀπὸ τοῦ παραθύρου. Ἡ πράξις αὕτη δὲν εἶνε ἐγκλημα, διότι ἡ αὐτουργὸς αὐτῆς δὲν εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ φονεύσῃ τὰ τέκνα της, δὲν εἶχε συνείδησιν τοῦ τελουμένου κακοῦ. Ἡ τοιαύτη δ' ἔλλειψις συνειδήσεως ἐν τῇ ἐνεργείᾳ, προερχομένη ἐκ τῆς διαταράξεως τῶν πνευματικῶν δυνάμεων, χαρακτηρίζει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν παράφρονα, διαφέρουσα μόνον ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ καὶ τοῦ εἶδους τῆς παθήσεως. Ἄλλως τε ἡ πράξις τοῦ παράφρονος δὲν ἀποκαλύπτει τὸν ἀληθῆ αὐτοῦ χαρακτῆρα, δὲν ἀπορρέει ἀπὸ τῆς φυ-

1 La criminologie. Etude sur la nature du crime et la theorie de la penalité.

σικῆς τοῦ χαρακτῆρος τούτου κακότητος καὶ διαφθορᾶς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς παθολογικῆς καταστάσεως, ἣτις διαστρέφει καὶ ἀλλοῖον παριστᾶ αὐτὸν κατατήκουσα καὶ τείνουσα νὰ καταστρέψῃ τὸν ὄργανισμὸν τοῦ ἐκ τοιαύτης παθήσεως νοσοῦντος. Καὶ ἔνεκα τούτου ὁ παράφρων ἐγκληματίας εἶνε ἄξιος τοῦ οἴκτου καὶ τῆς συμπαθείας, μεθ' ἧς ὀφείλει νὰ περιθάλη αὐτὸν ἡ κοινωνία, ὅσον δὲ καὶ ἂν ἀποδειχθῇ ἐπικίνδυνος ἢ κατ' αὐτοῦ κοινωνικῆ ἄμυνα, δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὰ ὅρια τοῦ ἐν θεραπευτικῷ ἀσύλῳ περιορισμοῦ προσκαίρου ἢ διαρκoῦς ἀναλόγως τῆς διαρκείας τῆς νόσου του. Τὸ τοιοῦτον μέτρον ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ ἡ κοινωνία, προνοοῦσα περὶ τῆς ἰδίας ἐξασφάλισεως. Ἡ βεβαίως τῆς παραφροσύνης, ἀντὶ ὡς μέχρι τοῦδε νὰ συμφέλῃται τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ἐγκληματίου, δέον τούναντιον νὰ ἐπιφέρῃ τὸν ἐπ' αὐτῷ ἐν τῷ χρόνῳ περιορισμὸν ἐν ἀσύλῳ ἰδρυμένῳ ἐπὶ τούτῳ διὰ τοὺς παράφρονας ἐγκληματίας.

Ἡ νέα αὕτη βᾶσις τοῦ καταλογισμοῦ οὐσιωδῶς ἐν τούτοις μεταβάλλει τὴν περὶ τοῦ ἀκαταλογίστου ἔνεκεν μέθης ἰσχύουσαν θεωρίαν. Κατ' αὐτήν, ἡ μέθη ἐν ἴση τιθεμένη μοίρᾳ πρὸς τὴν παραφροσύνην, ἀποκλείει ἢ ἐλαττοῖ τὸ καταλογιστὸν τῶν πράξεων ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ αὐτῆς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν τιθεμένην ὑπὸ τῆς νέας σχολῆς ἀρχὴν ἐν πάσῃ εἰδικῇ περιπτώσει ἐξετασέον ἐστίν, ἂν τὸ ἐν καταστάσει μέθης τελεσθὲν ἐγκλημα ἀνταποκρίνηται εἰς τὸν πραγματικὸν τοῦ αὐτουργοῦ χαρακτῆρα, ἂν ἀπορρέῃ ἀπὸ τῶν ἐμφύτων αὐτῷ κακοποιῶν τάσεων, τὰς ὁποίας ἡ μέθη συνετέλεσε μόνον νὰ ἐξερε-

θίση και έκδηλώση. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ διαπράξας τὸ ἔγκλημα δέον νὰ καταδικασθῆ ὡσεὶ ἐν νηφαλιότητι διέπραττεν αὐτό, ὅσοςδήποτε και ἂν ἦ ὁ ἀριθμὸς τῶν φιαλῶν, ἅς ἐκένωσεν· ἐξ ἐναντίας δὲ τὸ ἔγκλημα δὲν πρέπει νὰ τιμωρῆται, ὅταν ἡ μόνη αὐτοῦ ἀφορμὴ ὑπῆρξεν ἡ μέθη, ὅταν προφανῶς ἀπάδη πρὸς τὸν ἀποδεδειγμένως ἀγαθὸν τοῦ διαπράξαντος χαρακτῆρα.

Ἀπὸ τῆς αὐτῆς δ' ἐπόψεως ἐκτιμᾶται κατὰ τὴν ἀναπτυσσομένην θεωρίαν και ἡ νεαρὰ τοῦ ἐγκληματίου ἡλικία. Αἱ κατὰ τῶν ἀνηλίκων ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ δέον νὰ ἔχωσιν ὡς μέτρον οὐχὶ τὸν βαθμὸν τῆς παρ' αὐτοῖς ἀναπτύξεως τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ χαρακτῆρι αὐτῶν ἐνυπάρχουσαν μείζονα ἢ ἥττονα πρὸς τὸ ἔγκλημα τάσιν. Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς καταλλήλου συστήματος ἀνατροφῆς ἐν εἰδικοῖς ἰδρύμασιν ἔσται δυνατὴ ἡ βελτιώσις τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων φύσεων, αἵτινες ἐκ τῆς παρομαρτούσης τῆ ἡλικίας αὐτῶν ἀπερισκεψίας περιέπεσαν εἰς τὸ ἔγκλημα. Ἐνῶ τὸν ἀντικεινὸν ἢ διαρκῆς ἢ ἐπ' ἀόριστον χρόνον κάθειρξις ἔσται ἀναγκαία κατ' ἐκείνων, οὔτινες ἐπίμονον και ἀκατανίκητον ἐκδηλοῦσι πρὸς τὸ ἔγκλημα ῥοπὴν, παρουσιάζοντες πολλάκις και τοὺς φυσικοὺς και ψυχολογικοὺς ἐκείνους χαρακτῆρας, δι' ὧν ἡ ἐγκληματικὴ ἀνθρωπολογία διακρίνει τοὺς φύσει και ἐκ γενετῆς ἐγκληματίας.

Ἐκ τούτων ἐπαρκῶς, νομίζω, καταδεικνυται τίς ἡ περὶ τῆς δικαιολογικῆς βάσεως και τοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς δοξασία τῆς νέας σχολῆς. Κατ' αὐτήν, ἡ ποινὴ οὐδένα ἄλλον ἐπιδίδωκει σκοπὸν ἢ τὴν κοινωνικὴν ἀμυναν

κατὰ τοῦ ἐγκλήματος, ἧς ἡ ἀνάγκη ἐπιτείνεται ἢ μειοῦται ἀναλόγως τῆς ἐντάσεως τοῦ πολεμουμένου κακοῦ. Ἄλλὰ πρὸς ἀκριβῆ διαγνώσιν τοῦ κακοῦ τούτου καὶ πρὸς εὔρεσιν τῶν μέσων τῆς ἀποτελεσματικῆς αὐτοῦ κατὰπολεμήσεως, ἦτοι τῶν καταλλήλων ποινῶν, μεγάλως συντελοῦσιν αἱ γινόμεναι ἔρευναι περὶ τῶν γενεσιουργῶν τοῦ ἐγκλήματος αἰτιῶν, καὶ ἡ ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν τούτων βασιζομένη διαίρεσις τῶν ἐγκληματατιῶν εἰς διαφόρους κατηγορίας.

Τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀποτελοῦσιν, ὡς εἴρηται, οἱ ἐκ φυσικοῦ ἐνστίκτου ἐγκληματίαι, οἱ μᾶλλον ἐπικίνδunami καὶ ἀδιάλλακτοι τῆς κοινωνίας πολέμιοι, οὓς οὐδεμία ποινὴ δύναται νὰ περιστείλῃ, οὐδεμία φυλακὴ νὰ ἀναμορφώσῃ. Μὴ δυνάμενοι οὗτοι νὰ ὑποτάξωσι τὰς ἀγρίας αὐτῶν ὁρμὰς εἰς τοὺς θεμελιώδεις τοῦ κοινωνικοῦ βίου ὅρους, εἰσὶν ἀνεπίδεκτοι πάσης μεταμελείας καὶ πάσης πρὸς τὴν κοινωνίαν συνδιαλλαγῆς. Ἐξ ἴσου δὲ πρὸς τούτους ἐπικίνδunami τῇ κοινωνικῇ τάξει παρίστανται καὶ οἱ ἐκ συνηθείας ἢ ἐξ ἐπαγγέλματος λεγόμενοι ἐγκληματίαι, οἵτινες, ῥιφθέντες ἐκ τινος περιστάσεως ἐν τῇ ὀλισθηρᾷ τοῦ ἐγκλήματος ὁδῷ καὶ ἀδυνατοῦντες πλέον νὰ συγκρατήσωσιν ἑαυτοὺς, ἀποκτῶσι διὰ τῆς συνηθείας τὸν πρὸς τὸ κακοურγεῖν ἔρωτα καὶ πάντα τοὺς ψυχολογικούς χαρακτῆρας τῶν ἐκ γενετῆς ἐγκληματιῶν. Καὶ οὗτοι, ὡς ἐκεῖνοι, εἰσὶν ἀνεπίδεκτοι μετανοίας καὶ βελτιώσεως, διότι ἡ ἕξις τοῦ ἐγκλήματος, δευτέρᾳ φύσιν καθισταμένη, ῥίζοβολεῖ βαθέως ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν καὶ ἀδύνατος ἔσται ἡ ἀπὸ ταύτης ἀπαλλαγὴ των.

Κατὰ τοιούτων ἐγκληματιῶν ἀντιδρῶσα ἡ κοινωνία καὶ ἀδυνατοῦσα νὰ προσελκύσῃ καὶ ὑποτάξῃ αὐτοὺς εἰς τοὺς διέποντας τὸν κοινωνικὸν βίον κανόνας, εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀνάγκην, ὑπεραμυνομένη τῆς ἰδίας ὑπάρξεως καὶ ἀσφαλείας, νὰ ἀποβάλλῃ ἀπὸ τῶν κόλπων αὐτῆς καὶ θέσῃ ἐκποδῶν τὰ φθοροποιὰ ταῦτα τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς στοιχειῶν. Τὰ δὲ πρὸς τοῦτο φέροντα μέσα εἶνε ὁ θάνατος, ἡ ἰσόβιος κάθειρξις καὶ ἡ ὑπερορία (*rélégation*).

Καὶ ἰδοὺ ἐγειρόμενον τὸ περιλάλητον ζήτημα τῆς θανατικῆς ποινῆς. Πρόδηλον εἶνε ὅτι αὕτη οὐδαμῶς ἀπέχει πρὸς τὰς ἐκτεθείσας περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς ἰδέας. Ἄν ἡ κοινωνία, εὐρισκομένη ἐν τῇ ἀνάγκῃ, ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ ἀποβάλλῃ ἀπὸ τοῦ κύκλου αὐτῆς καὶ ἀπαλλάσσῃται διὰ πάντες ἀπὸ τοῦ ἀδιορθώτου ἐγκληματιῶν, ὅστις διαρκῆ κατ' αὐτῆς ἀπειλεῖ κίνδυνον, οὐδαμῶς ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸ ἀπλούστερον καὶ ἀσφαλέστερον πρὸς τοῦτο μέσον εἶνε ὁ θάνατος. Τοῦτο δὲ πάντες οἱ ὀπαδοὶ τῆς νέας σχολῆς παραδέχονται, ἐξετάζοντες μόνον τὸ πρακτικὸν ζήτημα κατὰ πόσον ἐν ταῖς σημεριναῖς κοινωνίαις ἡ θανατικὴ ποινὴ ἀποβαίνει ἐφαρμοσίμος. Ὁ Garoffalo τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς θεωρεῖ ἐφικτὴν μόνον ἐπὶ τῶν μεγάλων ἐκ φυσικοῦ ἐνστίκτου ἐγκληματιῶν, παρ' οἷς τὸ αἶσθημα τοῦ ἐλέου ἀποδεικνύεται ἐντελῶς ἐλλειπὸν, τῶν ἀπαισίων ἐκείνων φονέων, ὧν ἡ ἀπανθρωπία ὑπερβαίνει πᾶν ὄριον, καθιστῶσα κατὰ δὲ τὸν τερατώδη αὐτῶν ψυχικὴν ἀνωμαλίαν. Ὁ καθαρῶς ἐγωϊστικὸς σκοπός, χάριν τοῦ ὁποίου διεπράχθη ὁ φόνος, ὡς λ. χ. τὸ χρηματικὸν συμφέρον, ἡ ἔλλειψις

οίασδήποτε ἀφορμῆς ἐκ μέρους τοῦ θύματος, οἱ δεσμοὶ οἱ συνδέοντες τὸν φονέα πρὸς τὸ θῦμά του, ὁ τρόπος τῆς ἐκτελέσεως τοῦ φόνου, ὡς λ. χ. αἱ βάσανοι, ὧν ἐγένετο χρῆσις, δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς γνωρίσματα διακρίνοντα μεταξὺ τῶν ἀνθρωποκτόνων τοὺς φονεῖς ἐκείνους, ἐφ' ὧν ἡ θανατικὴ ποινή, κατὰ τὸν μνησθέντα συγγραφέα, δέον νὰ ἐφαρμόζηται. Ἀνεπαρκῆς δὲ εἶνε τὸ ὑπὸ τῶν ποινικῶν νομοθεσιῶν γενικῶς παραδεδεγμένον κριτήριον τῆς μετὰ προμελέτης ἢ μὴ ἐκτελέσεως τῆς ἀνθρωποκτονίας· ἡ μακρὰ ἢ βραχεῖα πρὸ τοῦ ἐγκλήματος σκέψις δὲν ἀποτελεῖ πάντοτε πραγματικὴν ἔνδειξιν περὶ τῆς μάλλον ἢ ἥττον κακούργου φύσεως τοῦ φονέως, ἐνῶ ταύτην θετικώτερον ἀποκαλύπτουσιν αἱ ἀνωτέρω μνησθεῖσαι ἢ καὶ ἄλλαι περιστάσεις, ὅφ' ἂς ἐξετελέσθη τὸ ἐγκλημα, προδίδουσαι τὴν ἐκτακτὸν ὠμότητα τῆς ψυχῆς τοῦ ἐγκληματίου. Πέραν τῶν φρίων τούτων ἐφαρμοζομένη ἡ θανατικὴ ποινή, προσκρούει εἰς τὸ ἠθικὸν τῆς κοινωνίας αἶσθημα, ἐξεγείρουσα τὴν ἀνθρωπίνην συνείδησιν καὶ προκαλοῦσα τὴν φρίκην καὶ τὴν ἀποτροπὴν.

Καὶ οὗτος βεβαίως εἶνε ὁ λόγος, δι' ὃν σήμερον πανταχοῦ σχεδὸν σπανιωτάτη γίνεται χρῆσις τῆς θανατικῆς ποινῆς, διότι ἡ συνεχῆς ἐκτέλεσις αὐτῆς δὲν δύναται πλέον νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὴν διὰ τοῦ πολιτισμοῦ ἐπιτευχθεῖσαν ἐξέλιξιν τοῦ ἠθικοῦ αἰσθήματος τῶν κοινωνιῶν. Ὁ ἀληθῶς πεπολιτισμένος ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ βλέπῃ ἄνευ φρίκης τὴν κεφαλὴν τοῦ ὁμοίου του πίπτουσαν ἐπ' ὀνόματι τῆς δικαιοσύνης. Ματαίως δὲ

κοπιῶσιν οἱ νομιζοντες ὅτι δύνανται νὰ ἀντιταχῶσιν εἰς τὸ παρασῦρον τὴν ποινὴν ταύτην βεῦμα τοῦ πολιτισμοῦ καί, ἀντιστρατευόμενοι εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν, νὰ ἐπανιδρύσωσι τὸ ἰκρίωμα ἐν μέσῳ τῶν πεπολιτισμένων κοινωνιῶν, ἐνεργοῦν μετὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ κανονικότητος, ὡς ἐν ἄλλαις ἐποχαῖς.

Ἄλλως τε τὸ διὰ τῆς θανατικῆς ποινῆς ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς κοινωνίας ἀπὸ τῶν μᾶλλον ἐπικινδύνων κακούργων δύναται καὶ δι' ἄλλων μέσων νὰ ἐπιτευχθῆ. Τοιαῦτά εἰσιν ἡ διὰ βίου κάθειρξις καὶ ἡ εἰς ἔρημόν τινα νῆσον ἢ εἰς μεμακρυσμένην τῆς ἐπικρατείας ἀποικίαν ἀποπομπή, ὧν τὴν εὐρεῖαν ἐφαρμογὴν ἐπιζητεῖ τὴ νέα σχολή. Τὸ σύστημα τῆς ἀποπομπῆς, ἐφαρμοζόμενον ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ τῶν εἰς ἰσοθίαν ἢ πρόσκατα δεσμὰ καταδικασθέντων, εὐρύτατα προσέλαβεν ὄρμα διὰ τοῦ προσφάτου νόμου τῆς 27ης Μαΐου 1885. Κατὰ τὰς διατάξεις αὐτοῦ, ἀπελεύονται ἰσοθίως καὶ περιορίζονται ἐν τῷ ἐδάφει τῶν γαλλικῶν ἀποικιῶν μετὰ τὴν ἔκτισιν τῆς ποινῆς τῶν πάντες οἱ καθ' ὑποτροπὴν ἐπὶ κακουργήματι ἢ πλημμελήματι καταδικασθέντες, αὐξάνοντες μόνον τοῦ ἀπαιτουμένου ἀριθμοῦ ὑποτροπῶν ἀναλόγως τῆς βαρύτητος τῆς πράξεως. Ἡ ὑπέμετρος ἐν Γαλλίᾳ αὐξήσις τῆς ἐγκληματικότητος καὶ τῶν ὑποτροπῶν ἐπέβαλε τὴν ἀνάγκην τοῦ νόμου τούτου, δι' οὗ κυροῦται καὶ προσλαμβάνει σάρκα καὶ ὀστά ἡ ὑπὸ τῆς νέας σχολῆς ὑποστηριζομένη ἰδέα ὅτι τὸ μόνον πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς κοινωνίας ἀπὸ τῶν ἀδιορθώτων ἐγκληματιῶν μέσον

εἶνε ἢ ἀπὸ τοῦ κοινωνικοῦ κύκλου διὰ παντός ἀποβολὴ αὐτῶν.

Ἄλλὰ τὸ ἔγκλημα δὲν ἐκπηγάζει πάντοτε ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀνεπιδέκτων πάσης περιστολῆς καὶ ἠθικοποιήσεως φύσεων. Παρὰ ταύτας ὑπάρχουσι καὶ αἱ ἀσθενεῖς ἐκεῖναι φύσεις, αἵτινες παρασύρονται εἰς τὸ ἔγκλημα οὐχὶ ἐξ ἐμφύτου βροπῆς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν περιστοιχουσῶν αὐτάς ἐξωτερικῶν περιστάσεων. Ἐκ τούτων ἀποτελεῖται ἡ τάξις τῶν καλουμένων ἐκ περιστάσεως ἐγκληματιῶν, ὧν κατὰ μέγα μέρος ἡ δημιουργία ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν κοινωνικῶν ὄρων, ὑφ' οὓς βιοῦσιν. Ὁ σπόρος τοῦ ἐγκλήματος δὲν εὕρισκει τὴν αὐτὴν πανταχοῦ ἐπίδοσιν· βλαστάνει καὶ ἀναπτύσσεται ἀναλόγως τῆς γονιμότητος τοῦ κοινωνικοῦ ἐδάφους, ἐν ᾧ ἐρρίφθη. Αἱ κοινωνίαι, ὡς λέγει λίαν προσφωρῶς Γάλλος τις συγγραφεύς, ἔχουσι τοὺς ἐγκληματίας, ὧν εἶσιν ἄξιοι.

Ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐγκληματιῶν ἡ ποινὴ δύναται ἀναμφιβόλως νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μέσον ἠθικοποιήσεως, ἐνισχύουσα αὐτοὺς καὶ καθιστῶσα ἱκανοὺς πλειοτέραν νὰ ἀντιτάττωσιν ἀντίστασιν εἰς τὴν πολλάκις ὀλεθρίαν τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος ἐπίδρασιν. Ἡ φυλακὴ διὰ τοὺς τοιούτους δύναται ἀληθῶς νὰ χρησιμεύσῃ ὡς σχολεῖον ἠθικῆς ἀναμορφώσεως, ἀποδίδουσα τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἐπαναφέρουσα εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος τοὺς πρόσκαιρως ἀπ' αὐτῆς ἐκτραπέντας.

Ἄλλὰ τὸ σημεῖον, εἰς ὃ κατὰ τὴν γνώμην τῆς νέας σχολῆς δεῖον κυρίως ἢ μέριμνα τῆς πολιτείας νὰ διευθύνηται, εἶνε ἢ πρόληψις τῆς τοιαύτης ἀπὸ κοινωνικῶν

αίτιων παραγομένης ἐγκληματικότητος. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εὐρὺ ἀνοίγεται στάδιον ἐργασίας τῆ κοινωνιολογία, ἥτις, ἀναλύουσα καὶ μελετῶσα τὰς ποικίλας τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ συνθήκας, ἀναζητεῖ τὰ τρωτὰ αὐτοῦ μέρη καὶ ἀποκαλύπτει τὰς ἀρχικὰς τοῦ κακοῦ αἰτίας· καὶ ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ κυρίως καταφαίνεται ἡ μεγάλη τῆς στατιστικῆς χρησιμότης, ἥτις διὰ τῆς ἀναγραφῆς καὶ μεθοδικῆς κατατάξεως τῶν ἀριθμῶν, ἀνευρίσκει τὰς σχέσεις καὶ τὴν ἀμοιβαίαν ἐπίδρασιν τῶν τοῦ κοινωνικοῦ βίου γεγονότων.

Τὰ πορίσματα δὲ τῶν μελετῶν τούτων ἔχουσα πρὸ ὀφθαλμῶν ἡ πολιτεία ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ πᾶν ἀναγκαῖον μέτρον πρὸς μεταρρυθμίσειν καὶ βελτίωσιν τῶν παραχωγῶν τοῦ κακοῦ ὄρων, στειροῦσα οὕτω τὰς πηγὰς τοῦ ἐγκλήματος καὶ ἀποπνίγουσα αὐτὸ ἐν τῇ γενέσει του. Τοῦτο δὲ πράττουσα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς κοινωνικῆς τάξεως ἐκτελεῖ συνάμα καὶ κατ' ἐξοχὴν φιλάνθρωπον ἔργον. Πόσον ὠραῖοι καὶ πόσον συνάμα ἀληθεῖς εἶνε οἱ λόγοι, οὓς ὁ Quetelet θέτει ἐν τῷ στόματι τοῦ ἐγκληματίου, ὅστις πίπτει θῦμα τῶν περιστοιχουσῶν αὐτὸν κοινωνικῶν περιστάσεων : « *Αφετέ με νὰ ἀναπνεύσω ἀέρα καθαρώτερον, μεταρρυθμίσατε τὸ περιβάλλον, ἐν ᾧ εἰμι ἠτναγκασμένος νὰ ζῶ, καὶ θὰ μοι δώσῃτε νέαν ὑπαρξίν. Οἱ θεσμοὶ ὑμῶν ἀνέχονται καὶ μάλιστα ἐνδοῦσι πληθὺν κινδύνων καὶ παρίδων, καὶ με πλήττετε ἀντὶ ἐξ ἀφροσύνης περιπίπτω εἰς αὐτάς ; Δὲν ἔπρεπε νὰ μερμηρήσητε μᾶλλον ἵνα πληρώσητε τὰ βάραθρα, ἐπὶ τοῦ*

χείλους τῶν ὁποίων εἰμι ὑπόχρεως νὰ βαδίζω ἢ τοῦ λά-
χιστορ, δὲν ἔπρεπε νὰ φωτίσητε τὴν πορείαν μου;»

IV

Τοιαῦτα ἐν περιλήψει εἰσὶ τὰ γενικώτερα πορίσματα
τῶν μελετῶν τῆς θετικῆς σχολῆς, ἐφ' ὧν ἔκρινα ἀναγ-
καῖον νὰ ἐφελκύσω τὴν προσοχὴν τῶν παρ' ἡμῖν ἐπι-
στημόνων πρὸς εὐρυτέραν ἀνάλυσιν καὶ συζήτησιν αὐ-
τῶν. Δὲν ἔχω βεβαίως ἀνάγκην νὰ ὑποδείξω τὴν ὑψίστην
σημασίαν, ἣν περικλείουσι τὰ διὰ τῶν μελετῶν τούτων
ἐπιλυόμενα ζητήματα. Τίς δὲν κατανοεῖ ὅτι ἐκ τῆς ὀρ-
θῆς τῶν ζητημάτων τούτων λύσεως ἐξαρτᾶται αὐτὴ τῆς
κοινωνίας ἢ ὑπαρξίς, ἢ ἐξασφάλις τῶν πολυτιμωτέρων
αὐτῆς δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων; Καί τίς, τοιοῦ-
του σκοποῦ προκειμένου, δύναται νὰ συμβουλευσῇ τὴν
εἰς τὰς κρατούσας ιδέας εὐλαβῆ ἔμμονὴν καὶ προσήλω-
σιν ἄνευ καὶ ἐρεῦνης καὶ συζήτησεως τῶν νέων ιδεῶν;

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι αὐταὶ δὲν προσεκτῆσαντο εἰσέτι τὸ
κῦρος ἐκεῖνο, δι' οὗ αἱ ἐπιστημονικαὶ θεωρίαι μεταβάλλ-
ονται εἰς ἀξιώματα ἀνεπίδεκτα ἀμφισβητήσεως, καὶ
ὅτι πολλοὺς καὶ δεινοὺς ἀριθμοῦσι πολεμίους. Ἄλλ' εἶνε
ἐξ ἴσου ἀληθὲς ὅτι καθ' ἐκάστην προάγονται καὶ νέον κα-
τακτῶσιν ἔδαφος¹.

¹ Οὕτω τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἐν Marburg καθηγητοῦ τοῦ
Ποινικοῦ Δικαίου F. von Liszt ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Ad. Prins
καθηγητοῦ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἐν Βρυξέλλαις συνέστη ἐσχά-
τως ἐπιστημονικὴ εἰσαγγελία ὑπὸ τὸν τίτλον «Διεθνῆς εἰσαγγελία τοῦ

Πανταχοῦ σήμερον ἡ ἀνάγκη τῆς ριζικῆς ἀναμορφώσεως τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων καταδεικνύεται. Ἐνῶ ἡ χαλαρὰ τῶν πολιτειῶν μέριμνα ἀφιερῶται κυρίως εἰς τὴν προσφορωτέραν τῶν φυλακῶν διοργάνωσιν πρὸς ἐπίτευξιν τῆς κρατούσης περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς ιδέας, ἥτοι τῆς βελτιώσεως τῶν καταδίκων, ἡ ἐγκληματικότης οὐδεμίαν ἢ λίαν ἀσθενῆ συναντῶσα ἀντίδρασιν προβαίνει ὄλονεν αὐξουσα καὶ κατακλύζουσα τὸ κοινωνικὸν ἔδαφος. Ἀρκεῖ νὰ ρίψη τις ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν ποινικῶν στατιστικῶν πάντων τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν, καὶ θέλει ἴδει προδήλως πιστούμενον τὸ γεγονός τοῦτο. Τί δὲ νὰ εἶπη τις περὶ ἡμῶν, οἵτινες, κατὰ πολλὰ βεβαίως ὑπολειπόμενοι, ἀναντιρρήτως ὅμως δυνάμεθα νὰ διαμφισβητήσωμεν τὰ πρωτεῖα ἐν τῇ ἀπαισίᾳ τῆς ἐγκληματικότητος κινήσει;

Ἐν τοιαύτῃ ἐπιχειρῶσα στιγμή ἐρχομένη ἡ ἀνθρωπολογικὴ σχολὴ καὶ ἐπιχειροῦσα πάση δυνάμει νὰ διαλύσῃ τὰς σκοτιζούσας τὴν ποινικὴν ἐπιστήμην πλάνας, διδάσκει ὅτι ἀδύνατος εἶνε ἡ ἐπαρκὴς τῆς κοινωνίας ἐξασφάλις διὰ ποινικῶν νομοθεσιῶν, αἵτινες ἐδημιουργήθησαν ἐν παντελεῖ ἀγνοίᾳ τοῦ ἐγκληματικοῦ ἀνθρώπου, αὐτοῦ

Ποινικοῦ Δικαίου», ἐν τῷ προγράμματι τῆς ὁποίας ὡς ἄρθρα πίστεως ἀνεγράφθησαν αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς νέας σχολῆς, ὡς ἐξῆς: 1) Σκοπὸς τῆς ποινῆς εἶνε ἡ καταπολέμησις τοῦ ἐγκλήματος ὡς κοινωνικοῦ φαινομένου. 2) Τὰ ἐξαγόμενα τῶν ἀνθρωπολογικῶν καὶ κοινωνιολογικῶν ἐρευνῶν δεόν νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου καὶ τῆς ποινικῆς νομοθεσίας. 3) Ἡ ποινή εἶνε ἐν τῶν δραστηκωτάτων μέσων πρὸς

τουτέστι τοῦ κακοῦ, ἕπερ εἰσὶ προωρισμένοι νὰ θεραπεύσῃσι καὶ ὑπὸ τὸ πρίσμα τῶν μεταφυσικῶν περὶ ἐλευθέρως βουλήσεως θεωριῶν, αἵτινες ὁσημέραι καταρρέουσιν ὑπὸ τὰ κτυπήματα τῆς θετικῆς φιλοσοφίας. Διακηρύττουσα δὲ ὅτι ὁ μόνος τοῦ ποινικοῦ δικαίου σκοπὸς εἶνε ἡ κοινωνικὴ ἄμυνα κατὰ τοῦ ἐγκλήματος ἐπιζητεῖ τὴν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ πρὸς τὰς θετικὰς ἐπὶ τοῦ ἐγκληματίου παρατηρήσεις συνάδουσας ἀναμόρφωσιν αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἰδέαι ἐπὶ μακρὸν χρόνον κρατήσασαι καὶ βαθέως ριζοβολήσασαι οὐδὲ ταχέως οὐδ' εὐχερῶς καταρρίπτονται. Ὁ ἀγὼν ἔσται μακρὸς καὶ ἐπίπονος, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ φαινή θὰ προκύψῃ ἡ ἀλήθεια.

καταπολέμησιν τοῦ ἐγκλήματος, ἀν εἶνε ὅμως τὸ μόνον μέσον, ἂν πρέπει ἐπομένως νὰ ἀποσπᾶται ἀπὸ τοῦ συνδέσμου τῆς μετὰ τῶν ἄλλων πρὸς καταπολέμησιν καὶ ἰδίᾳ πρὸς πρόληψιν τοῦ ἐγκλήματος μέσων. 4) Η διὰ τοιαύτων ἐκ περιστάσεως ἐγκληματιῶν καὶ τῶν ἐκ συνήθεως τοιούτων εἶνε θεμελιώδους σημασίας ὑπὸ θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν ἔποψιν κλπ. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν δὲ τῶν ἰδεῶν τούτων συνεκλήθη καὶ εἰργάσθη κατὰ τὸν παρελθόντα Αὐγουστον καὶ τὸ ἐν Βρυξέλλαις διεθνὲς συνέδριον, εἰς ὃ πανταχόθεν προσῆλθον οἱ σπουδαιότεροι τῶν ποινικολόγων.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000000054

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

A12061

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ